

30877

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 3.

జెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 23 వ తేది గురువారము

No 197

సంపుటము. ౩

న శ నా మ స ం వ త్స ర కా త్తీ క మా స బ హు శ త్రయోదశి ౧౩.

సంచిక ౧౯౭

సుపీరియర్ లీవర్ జ్యూయల్స్ వాచ్.

గొలుసుతోసహా ధర రు ౩-0-0. పోస్టేజి 0-4-0

దీనికి 5 సంవత్సరముల గ్యారంటీగలదు.

ఈగడియారము డయిలమీద మా కంపెనీ పేరు ఎఱుగినిరాతో ముద్రింపబడి యుండును. ఇదిమామట కందమై తలచీగమును, దప్పు ప్రూఫ్ అను గ్లాసు దోమను గలిగి మొరటుపనులకు తగియుండును. పెత్తెమూతలోభాగమున గ్యారంటీఫీటి అతికించి యుండును. నీచునుండి మా కై తయారుచేయబడినది. కాన నెవరి యొద్దను జిక్కిదు. ఒక్కొక్కరును తీయదురను తలంపుతో తక్కువకేల నుంచితిమి. చాలకాలము పనిచేయునట్టి, స్వల్ప ధరగల గడియార మిది యొకటియే యని యనుభవమున దెలియును. ఇదివర కనేక గడియారములు ఖర్చయి యోగ్యతా పుత్రిముల నందియున్నది. ఒకటి తెప్పించి చూడుడు. మా పట్టణమున ననేకులుకొని సంతసించినన, వేరుమాటలేదుకు! సుపీరియర్ వాచ్ కంపెనీ, సోప్టహౌస్ నెం 167, మద్రాస్.

సంగీత ప్రదాయని

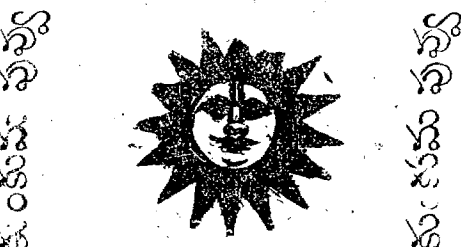
వెల రూపాయలు ౩.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి జెందిన దాక్షిణాత్య గా విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృత. వరదాచార్యులు, కె. విక్రసివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును ఆభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, వర్ణములు, త్యాగ్యాగారి కృతులు, పట్నం సుబ్రహ్మణ్యగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు సుమారు 140 పుటలను స్వర, సాహిత్యతాళ, కాలము లకుగురుతు లేర్పరచిఅందరికీ సులభముగ గ్రాహ్యమగునట్లు వ్రాయబడియున్నది. హాగ్నోనియము, వీణ ఈ ఉభయవాద్యములకు పటములును, వీటిగుణములును, వీటి నుపయోగించు విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. పీచిక్రొన 16 పుటలు వైజు. 500 పుటలు. దత్తవర గ్లాసుకాగితముగా ముద్రితము కాల్తో బయిండు బంగారు గిలులు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మొసర్పు హో అండు కంపెనీ,

546 (సిటీస్ట్రీ, మద్రాసు)

కుంకుమ పువ్వు

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు మువ్వదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును గమనింపుడు. కరస్పాక్ డెన్సు మొదలగునో ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

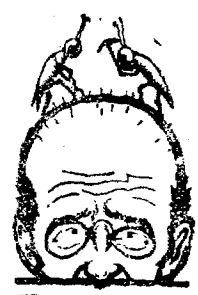
ఎస్. నారాయణ అండు కంపెనీ, (53) 21. హమ్మంపేథి, బొంబాయి.

చిన్న పురుగులు

124

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట, పుర్రెపై జల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన గలుగును.

Don't Let 'em Dig

పాతకులాహ! ఈ పురుగువలె రేయింబవట్టి, విధి విరానుములేక మీరు పనిచేసినచో మీ మీగ్గుహములలోని నేల కొట్టెల్ల బంగారుతో నింపబడియుండును.

తీరికలేక పనిజేయుచుండు ఈచుండు పురుగునకు, అతివ్యాప్తికయి పేగొండిన తెనెటిగ సహకారిగా నుండవలసినట్లు.

చుండు ఆరంభనయిన వెంటనే నిరోధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక ఉపేక్షించిన అచిరకాలముననే బట్టతల వారితో సహాధ్యాయి గావలసివచ్చును. కావున నిట్టి పరమశక్తివును

“కామినియా నూనె”

సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును బోగొట్టును. వెండ్రుకలను చాలనివ్వదు. పుర్రెచుండును బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిమళ సుగంధద్రవ్యము.

ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోసమున పడకుడు.

వెల బుట్టి 1-కి రు. 1—0—0 ని. పి. రు. 0—4—0
,, 3-కి రు. 2—10—0 ని. పి. రు. 0—7—0

ఉచితము.

ఈ సుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అన్నిజాతీయ పంపుకొనువారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు గరిహివునంత మానె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.

సోలు ఏజెంట్లు:—

ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండుకెమికల్ కంపెనీ.

నెం 155, జుమ్మామసీదుపేథి, బొంబాయి.

గ్యాలీన్ మోటారు సాధకాల

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని బాగుచేయ గలుగుటకును తిరిగీయదు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేయేభాగములు యేయేపనులుచేయునో అవి చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయంశముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈపాఠశాలలో, యూరోపియన్ దొరకల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారిపరీక్షనుంచి లైసెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీసు 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసెంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభ మగును. క్లాసులో చేగదలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వ తేదీన గాని అంతకు ముందుగాని దివభాస్తులు చేసికొనలయును పొరుగుారి విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావొసంగ బడును. ఈ క్రింద నుదహరించువారికి వ్రాసికొనుడు:—

(41) గ్యాలీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మద్రాసు. Galley & Co., 149, Broadway Madras.

ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి, గురుసామి శెట్టి కంపెనీ.

షరాపు వర్తకులు, మద్రాసు. వితంతులాసము: “ఉమ్మడిమూర్” మద్రాసు.

ఈపటములో కను పరచినట్టి అనేక విధములైన గాజులు నమ్మకముగా నవరను బంగారుతో తయారుచేయబడి యున్నవి. వలయు వారు ఈపటములో యుండు నెంబరును వ్రాసిన మూరి విషయములు తెలియ పర స్తున్నాము. ఇంకా మానద్ర బంగారు గుల్లతోడాలు, గట్టితోడాలు, గట్టికీలు ఉంగరములు, రాళ్ల వుంగరములు, డాలర్లు, గడియారపు గొలుసులు, కాసుల పేర్లు, వెండినగలు అనేక విధములైన వెండిపాత్ర సామానాలు హాజరున యున్నవి. నాణ్యమైన నగలు పూచీయుగ్గులగును. 598

కల్యాణి - ప్రతితుండు

ఇది పేక్సీయ ర్నసు ఇంగ్లీషు మహావివాటకము ననుసరించి తేట తెలుగున శ్రీలకును బాలరకును తెలియనట్లు రచింపబడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చరితార్తములు, మన తెనుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన నానిలో నిది మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చమత్కారమును రసమును అద్భుతములు. కల్యాణి అ 1. ప్రతితుండు అ 2

ధైర్యక వచము

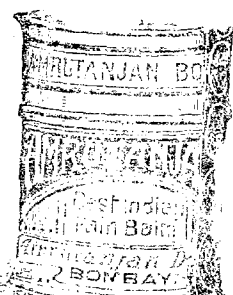
మనుజునకు గల పాఠము నుదములలో ధైర్యము ప్రధానము. ధైర్యముగగా ఆపదలయందు మనస్సు చలించకుండుట. మనుజుడు ధరింపదగిన యన్ని కార్యములు ఆ శ్రుత శత్రుములచే భేదింపదగినవి. ఈ ధైర్య మునెడి కవచమో యత్ర శత్రుములకు అభేద్యము. ఈ ధైర్యమును ప్రతిపాదించుటకై “అన్యత్రభీష్మత్ గాంగేయాత్ అన్యనివ మనా మతః” అనెడి జితేంద్రియుడైన భీష్మునిముక్తి. చక్రవర్తి నతి సులభతైలిని తెలిపియున్నది. వెల రీ ఆజ్ఞాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో, 285 జనకమ్మచాలాపాడు, గోల్కొండ.

ఆమ్మితాంజనము

ఆన్ని నొప్పులకు పరమామృతము చూసి డబ్బితో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

తలనొప్పుల మాన్పుచు వాయుప్రసోట్ల పోగొట్టును సార్వపు నొప్పుల బారదొలును. పోట్లపోగొట్టును సువాసనగలిగి యుండును. ప్రతియింట నుండుదగినది.

వనమూలికలచే హిందూ దేశ నాడు. తయారుచేయబడు మ ఆమ్మితాంజనండిపో; బొంబాయి, మద్రాసు

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రవాఙ్మయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రకభాగము వెల రు. 1-2-0 ప్రతులకు 1 ప్రతి యిసాం. గ్రంథ విశేషతలకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును.

ఇండియా ఇంస్టిట్యూషన్సు ముద్రాధికారాలచేతను ప్రాచ్యదేశీయ భాషాపండితులచేతను గొనియాడబడినది.

ఎస్.వంతులు నెం. 22 రు. ఆచారపుక్ వీధి, మద్రాసు.

A New Book on a Highly Patriotic Subject !!!
(IN ENGLISH.)
"A NATIONAL FLAG FOR INDIA"
With 30 coloured illustrations and an introduction by the Hon'ble Rao Bahadur B. N. Sarma, Member of the Imperial Legislative Council in India. Price Re. 1. Copies can be had only from Mr. P. Venkayya, National College, Masulipatam. 601

ఆత్మ జిజ్ఞాసా.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.
దయ్యముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయ చర్చ
చిన్నపైజు చక్కనిగ్రంథము వెల రు. 0-8-0
మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిఫి
ములు - బొమ్మలకార్డులు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయించె
దము - క్యాటలాగు కావలెనా. (592)
బి. ఈశ్వరప్ప అండు సన్ను, విశాఖపట్టణము.

కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.
పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, రోజామొదలగు మొ
క్కలు మా వద్ద దొరకును. కావలసినవారికి ధరల పుస్తకము
పంపబడును. మా విలాసము:-
యం. బిబిశప్ప అండుబ్రదర్సు,
588 బసవనగుడి, బెంగుళూరు సిటీ.

రంగుల చిత్రపటము

ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0
వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము,
పోస్టుబాక్సు 212, నుదరాసు.

Approved by Text Book Committee
కథలపుస్తకములు:- (1) సరస్వతి (2) సులోచన
(3) కాసల్య వెల రు. 0-4-0 దేశభోగ్యమును, ధాతు
పుష్టియు నొసగు టానిక్ మాత్రలు 48 కి రు. 1-0-0.
523 "విద్యానిధి", 87 రామస్వామివీధి, మద్రాసు.

సి. గోపాలనాయకర్, బేసిక్ ఫౌండ్రీ
మద్రాసు లో 40 సంవత్సరములకు వైగా స్థాపించబడి
నది. వీరలు ఇంజనీయర్లు యంత్రములను తయారుచేయు
వారు అయిరక్ పాండర్సు గాన మీకేమి కావలయునని
నను వీరికి తప్పక వ్రాయుడు. 557

ఆదిపచ్చికాన లేక జున్ను

తులం 1 కి రూ. 3-8-0
గోరోజనము తులం ౧కి 2-౦-౦
కస్తూరి తులం 1 కి రూ. 30-0-0
కుంకుమపువ్వు తులం 1-కి 2-0-0
రసభస్మము తులం 1-కి 0-10-0
పచ్చకర్పూరం " ... 2-0-0
పూలూపుతము సీసా 1-కి ... 0-12-0
మండుకు నూనె సీసా 1-కి ... 0-6-0
అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫ్రేరికోట్టు, బొంబాయి
} 7, తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

వికటభారతి

(౦)
కాలచక్రం గిరుమని ఎంతవడిగా తిరిగిపోతోందో దండి-
ఈలాటి మామూలున్నీ ఈలాగు ఇంత గబగబ రయలుబండి
పరుగులాగ జరిగిపోతాయని మన చిన్నతనంలో కలలోనై నా
అనుకున్నామా? ఏమి ఆశ్చర్యము! నిజంగా కాలమూర్తయిన
భగవంతుడు పులిని మేకను వకగోరెలలో నీరుత్రాగిస్తున్నాడు
గదా! ఆప్రభువుకంటాక్షం కలుగవలెగాని కలిగితే గుండ్లు
తేలడం బెండ్లుమునగడం కూడ ఎందుకు జరగవంటారు.

* * * * *

పూర్వకాలంలో - అంటే ఏమిటి-నాతులు-పువ్వులు
వర్ణాలు-కులాలు-కాఖలు-నాడులు-నూత్రాలు-గోత్రాలు హె
చ్చిపోయి-ఒకటి-నాలుగై-నాలుగు-నాలుగువందలై- వేలై-
లక్షలై-కోట్లయి-పంక్తిభోజనాలుపోయి-బట్టల తెరలు- బట్టల
తెరలు బోయి-తడికదకులు-తడికదకులుబోయి-మట్టిగోడలు-
మట్టిగోడలుబోయి వెనుబద్ధకోతలు - అవిబోయి- అన్యతే
ణులు - అవీవనికరాక అన్యవాదలు - ఈలాగ మనిషికి మని
షికి మధ- మతాచారపు బ్రహ్మచేముడు దొంకలు- బలిసి
పోయిన ఉచ్చదశలో తిరుగులాచాడుగారు బసవయ్యలింగం
గారి మొఖంమాస్తే సచేలన్నానం చెయ్యవలెనని వీధిలోకి వెళ్లి
నవ్వుడల్లావిశేషకర మొఖానికి అడ్డం పెట్టుకొని నడిచే వారట.

* * * * *

చిత్రమేమంటే-ఒంటెత్తు నాగలింగత్వం ఎంత చిత్రం
గా పుట్టి-ఎంతతమాషాగా వెరిగి ఎంతదారుణంగా వ్యాపిం
చిందో-మట్టి ఇప్పుడు అంత చిత్రంగానే-అంత తమాషాగానే
అంతదారుణంగానే-అంతరించిపోతోంది. పుట్టడంలో ఏలాగు
పుట్టిందో మనకు స్వానుభవంలేదు. కాని ఉచ్చదశ- తిరుగు
మొఖం పట్టడం మనకూరు పుట్టడం వకసారే జరిగాయని చె
ప్పొచ్చు. ఇప్పుడంతరించడం మాత్రం అత్యద్భుతంగా- అప్ర
యత్నంగా-అనివార్యంగా-ఏమీ ఎవరికీ తెలియకుండా- జరిగి
పోతోంది. ఈలాగు జరిపేవాడు కాలపురుషుడు కాకుంటే
మరి ఎవడున్నాడు. ఎవరితరం- ఎవరిశక్యం.

* * * * *

కృష్ణ వరదలు-తుంగభద్ర వరదలు-వక్క పెట్టున వచ్చి
పడితేనే మన మావతేగదా-అలాటిది కోటి కృష్ణులను కోటి
తుంగలను ఒక్క తరంగంలో యిముడ్చుకునే మహా కాల
ప్రవాహం లక్ష ప్రళయాల పెట్టున వచ్చిపడుతుంటే ఆపగల
వారినరలోకంలో ఎవరుండగలరు. బాబూ-వింతల్లో వింతంటే
ఇంతకంటే ఏముంటుంది. అంతా మారిపోయింది. పోతోంది.
పూర్తిగాపోయి తిరుతుంది. ఈ మామూ మంచిదా చెడ్డదా
అనే సంగతి ఆలావుంచండి - ఏమంటారా-మంచిదేగానీ చెడ్డ
దేగానీ-మనముదానికెలాంగాలిసిందేగాని అడ్డదానికి అత్యులం
అన్నమాట నిశ్చయంగా-అలాటప్పడు ఏటి కెదురు తిరగక
వాలనుబడి వీలు చూచి మేలు చెయ్యవలెను.

* * * * *

ఈతత్వం తెలియకుండాపోతే పెద్దగాలికి మట్టిచెట్టు
మాలినట్లు కూలడమేగతి. తత్వం తెలుసుకొంటే కెరటంతో
లేచి కెరటంతో వంగే పడవలాగ ప్రమాదంలేకుండా దరిజేర
వచ్చు. ముఖ్యమైన సంగతి యేమిటంటే మొఖం వైకెత్తి
కట్టుబాగా మూసుకొని గట్టిగా ఆలోచించడమే. ఈప్రపంచం
పుట్టి ఎన్ని కల్నాలు గడిచాయి, ఎన్ని మామూలు గలిగాయి,
ఎందరువచ్చారు. ఎందరు వెళ్లారు, ఎన్ని మతాలు పుట్టాయి
ఎన్ని పోయాయి, ఆమామూ జరగకుండా ఏ మగధీరుడైనా
ఇదివరకు చేయగలిగాడా? ఈలాగు ఆలోచిస్తే ఆదైవ
శక్తి బాగా అద్దం బద్దల గొట్టినట్లు ప్రతివారికి తెలుస్తుంది.
తెలిస్తే యింక అహంభావాలు వుండనేవుండవు. పట్టు
పటాంగాలు పుట్టనే పుట్టువు. ఆశక్తి దుర్జనత్వాలు అంకు
రించనే అంకురించవు.

* * * * *

"మహాకలి వచ్చిపడింది-మన కెక్కడా అంటూ సాంటూ
లేకుండా మడిగా-ఆచారంగా-అన్యసంపర్కం కలియకుండా-
వుండాకుంటే అడిగెడు ఎడము దొరకడం లేదని" అఘోరించ
డానికి బదులుగా "సత్యసంకల్పుడైన సత్యేశ్వరుని సంకల్పానికి
వికల్పంవుండా. మనమందరం ఆమహాప్రభువు ఆజ్ఞానుసారం
గానే అనుసరిద్దామని" సమయానుకూలంగా-కాలానుగుణ్యం
గా- మనఃపూర్తిగా- ఉల్లాసంగా- ఉత్సాహంగా అందరు
న్ను పనిచెయ్యడం కలుగుతుంది.

* * * * *

అఘోరించడానికి-అనందించడానికి-కారణం- వ్యాజ్యకార
ణలాగ-మనస్సులోనే పుటుతుంది. "అయ్యో అంతా అగ్ధా
న్న మైపోతోందే" అనేభావం పుటితే అఘోరింపు పుటుతుంది.

"అహ అంతా వైవసంకల్పమే" అనేభావం పుటితే ఆనందం
పుటుతుంది. "శివు డాజ్జ లేకుండా-శ్రీమైనా వుట్టదని" రోజూ
వింటూనే వుంటాముగదా-"ఇంతంత మార్పులు ఈలాగు జర
గడం. అడవిబలిసి అలుముకుపోయిన బ్రహ్మచేముడు అమాం
తంగా అంతరించి పోవడం-తెరలు-దడులు-గోడలు-అడ్డుగట్టు-
ముఖవస్త్రాలు - విశేషకరచాట్లు - ఇవి అన్నీ ఈరీతిగా మా
యమై పోవడం - వేరెరుగని దేశాలన్నీ ప్రసిద్ధికి రావడం -
దేశంలోకి రాగూడనివారు దేశంనిండి పోవడం-గ్రామ పాలి
మేర దాటి రాగూడని వారు రాజవీధిలో బేబాగా తిర
గడం-వీధిలోకై నా రాగూడనివారు విప్రశృంగిరకే రావడం-
వీధి గడపదాటి రాగూడనివారు-రాజునికీ రావడం - ఈ
మహాద్భుత విపరీత విచిత్ర చిత్రాలన్నీ మనం అంతా
శివుడాజ్జ లేకుండానే జరిగిందా?" అని ఎందుకు ఆశ్చర్యపడ
పుట్టడో తెలియదు - వేదాలు శివు డాజ్జ వల్లనే వెలిశాయి -
శంక రాచార్యుడు- రామానుజాచార్యుడు- మధ్వాచార్యుడు
శివుడాజ్జ వల్లనే పుట్టారు- బుద్ధావతారం- రామమోహనరా
యలు- దయానంద సరస్వతీస్వామి- శ్రీరామకృష్ణ పరమహం
స- వినేకానందస్వామి- కూడా శివుడాజ్జ వల్లనే పుట్టారు.

* * * * *

అయితే వారిని ఆకాలంలో పుట్టించినవాడు శివుడే-
వీరిని ఈ కాలంలో పుట్టించిన వాడు శివుడే-
మనం కాలాధీనులం. శివుడు కాలాధీతుడు. కాబట్టి
కీలేరిగి వాతబెడతాడు - ఏకాలానికి ఏలాగు జరుగ
వలెనో ఆలాగు జరుపుతాడుగాని మనలాగ-కూపస్థ మండూక
భావంగా-మా మతమేమతం - మాదేశమేదేశం - మా ఆచార
మే ఆచారం-మాకే పుణ్యం-తక్కిన వారందరికీ మహా రౌరవ
నరకం అనేచుచ్చులో చేరుతాడా? ఇదే కీలకం - ఇదేమం
త్రం-ఇందువల్లనే ఈశ్వరుడికి విశ్వజనకత్వం-మానవులకు విశ్వ
సోదరత్వం - ఈశ్వరాధానమను సంఘసేవ - ఈ కాలంలో
ఏర్పడాయి.

* * * * *

కాబట్టి ఊరికే సాగనిదానికి పాకులాడక - సంఘాని
కుపకరించేపని - సంఘం వర్ధిల్లేపని - దేశం బాగుపడేపని -
దేశానికి భ్యాతివచ్చేపని-ఏక జాతీయత ఏర్పడేపని-నీతి- అహో
గ్యం-శుచి- శుభ్రం-హెచ్చేపని - దరిద్రంపోయేపని - సోమరిత
నందూరమయ్యేపని-దుర్వ్యసనాలు తొలగిపోయ్యేపని-మనమం
తాచేసి-ప్రపంచంలో భారతీయులూ! అంటే - ప్రాచీన వేద
కాలంలో ఏలాటి ప్రతిష్ఠ కలిగిందో - ఆలాటి ప్రతిష్ఠ మనం
కలిగించాలి-దివ్యజ్ఞాన సంఘాధిపత్యం-స్వరాజ్య సంఘాధిపత్యం
అనిబిసెంటుచ్చుగారికి లభించినట్లు- నిశ్వాచార్య పీఠాధిపత్యం
మన-భారత రాజయోగినిమహాదేవికి-లభింపచేయాలి.

కొవ్వూరు గీర్వాణ విద్యాశాల

శ్రీ ముసునూరు ప్రభువుగారు గృహప్రసేక మహాత్మ్య
వము కావించిన సమయమున ఆచంట మార్గనారాయణరాజు
గారు చదివిన పద్యంబులందీ పద్యములు గలవు.

సీ॥ త్యజియించి స్వాగ్ధంబు తల్లాప్రగడమార్గ
నారాయణుడు స్థాపనంబుండీసె
ఉచిత విద్యాదాన మొర్తితో నలుపంగ
పురిభుల్ల పండితుల్ పూనుకొనిరి
భోజనకాలను పొందుగాక గట్టించి
కొఱతెడిర్చిరి గుండుగొలను వారు
వలసినసామగ్రి ప్రయదంబున నొసంగ
పక్షేపురనివాసి బాపిరాజు
శ్రీలి పరికరముల సేకరింపుకొనుమ
ప్రభుని ధర్మక రావలంబనము చేసి
వఱలు కొవ్వూరుగీర్వాణ పాఠశాల
ధరణి వర్ధిల్లునా చంద్రతారకముగ.
సీ॥ వేదవారింటను వెలసిన కన్నెరు
భర్తగా భూభర్త వచ్చినట్లు
ఎందుచుండెడు గుంట నుండెడుమత్స్యంబు
చిత్రగిరిని వాధి చేరినట్లు
నేలజీరాడెడు మాలతీలతప్రాకర
దుదకురసాలంబు దోఱకనట్లు
నేలపైబడుచినుగ గాలిచేత నదృష్ట
వశమున శుక్తిలో బడినయట్లు
పరగనున్నది నేడు గీర్వాణ పాఠ
శాల పండితప్రభు పరిలసమున
పరగ గలదింక ఘనపరిపాలనమున
నీమహత్కార్యమునకు నిం కేమికోదవ?

చెన్న పురి శాసన సభ

నిన్నటి సమావేశము

నిన్నను మరల పగలు 11 గంటలకు గవర్నరుగారి ఆధ్యక్షత క్రింద సభ సమావేశమైనది.

సెకండరీ పాఠశాలలు.

మాధ్యమిక పాఠశాలలలో వసతి చాలినంత కలదో లేదో విచారించుటకును వసతి సౌకర్యము చేయుటకును బాహ్య మాధ్యమిక విద్యాభివృద్ధికి సౌకర్యములను హెచ్చించుటకును అధికారులను అనధికారులను గూడ నొకసంఘముగా నేర్పరు పవలెను. ఈ మాధ్యమిక విద్యనుగూర్చి ఇటీవల జేయుటలు చాల శ్రద్ధ వహించుచున్నారు. గవర్నరుగారి పర్యటనములలో గూడ విద్యావిషయమున పలువురు విన్నవించి యున్నారు. కాన మాధ్యమిక విద్యాభివృద్ధికిగల యిబ్బందు లిదివరకే దొరతనము వారికి తెలిసియున్నవి. ఈ పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సమృద్ధిము చాల హెచ్చుగా నున్నది. గత 10 వత్సరములలోను మాధ్యమిక విద్యాభివృద్ధి కొరవడినది. 1906 లో డాక్టరు బోరనుగారు ప్రాథమిక మాధ్యమిక విద్యలకు ప్రత్యేక విభాగ మేర్పరచుచు "గ్రాంటు వెయిడుకోడు" నేర్పరుచుటయే దీనికి కారణము. ఆ విభాగమువలన మిత్రమ మాధ్యమిక పాఠశాలలకును లోపరు ఇతర కంస్టీబు సెకండరీ పాఠశాలలకును ఆహాద మే కలుగకుండ పోయినది. దీనివలన ఇన్స్టీట్యుట్ పాఠశాలలలో 186 తగ్గిపోయినవి. సెకండరీ పాఠశాలలు 1901-02లో 487 ఉండెను. 1914-15లో 333 మాత్ర ముండెను. కాని విద్యార్థుల సంఖ్య 1901-02 లో 74,514 1914-15 లో 123,340. దీనివలన ప్రతి పాఠశాలలోను విద్యార్థుల సంఖ్య విపరీతముగ హెచ్చినందున సుపాధ్యాయులు బాంబులను సరిగ పరిశీలించుట కవకాశము లేకుండ నున్నది. ఈ 10 వత్సరముల ఫలితమును బట్టి చూడగ నీవిధానమును మార్చవలసిన ఆవశ్యకత స్పష్ట మగుచున్నది. దీనిని గూర్చి ఉన్నత పాఠశాలల ప్రధానోపాధ్యాయులు పలువురు వ్రాసి యున్నారు. ఈ బాధ తొలగించుటకు ఇన్స్టీట్యుట్ సెకండరీ పాఠశాల లనేకము సహకారపాఠశాలలుగా ననుకూలస్థలములను దుండవలెనని వారు నూచించిరి. ఈ యిబ్బందిని తొలగించుట కొక సాధనమును వెంటనే కనుగొనవలెను. మాధ్యమిక విద్యకొరకు రాష్ట్రీయవ్యయము పెరుగుటయే లేదు. కాన ఈవిషయములను విచారించుట కొక సంఘము నేర్పరచవలెనని మా. రామచంద్రరావుగారి కా తీర్మానము నుపపాదించిరి.

ఈ తీర్మానమును రావుబహదరు వి. కే. రామానుజాచారిగారు రుదుదించిరి.

మాధ్యమిక విద్య యనగ నేమి. ప్రాథమిక విశ్వవిద్యాలయ విద్యలకు సంబంధమును కలిగించు నంతరువా? గత 10 సంవత్సరముల నుండియు దొరతనమువారి భావము దీనికి వ్యతిరేకముగా నుండెనని మా. ఉపపాదకులు నుడివిరి. దానికి కారణము ధనలోపమే. ధనము తక్కువగ నుండుటచే కలదానిలో సౌకర్యభాగమును వారు ప్రాథమిక విద్యకొరకు వ్యయపరచిరి. కాన మాధ్యమిక విద్యకు ధనము మిక్కిలి తక్కువయైనది. అదిగాక మాధ్యమిక విద్య సువగ్రముగ నుండిగాని ప్రయోజనకారి కాదనిగూడ దొరతనమువారు యెచిరి. కాననే వారన్ని పాఠశాలల నామోదించలేదు. అందువలననే నాపేరున బరగు పాఠశాలలు తగ్గుట నిజము. 1906-07 సంవత్సరమునకు పూర్వ మీ పేరున బరగు పాఠశాల లన్నియు మాధ్యమిక దేశభాషాపాఠశాలలు మాత్రమే యైయుండెను. ఇప్పుడవి ఉన్నత ప్రాథమిక పాఠశాలలుగా పరిగణింపబడుచున్నవి. మాధ్యమిక పాఠశాలల నిబంధనలు గాని వాని నములుబరుపు విధానముగాని కఠినమన వీలులేదు. విద్యాశాఖ డైరెక్టరునకు నేను లోపరు సెకండరీ పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చుటకు ప్రతికూలుడనుగాను కాని, సలక్షణములు గానివాని నామోదించ జాలను. విద్యార్థి సమృద్ధిమును బాహ్య సంఖ్యనుబట్టి నిర్ధారణచేయ వీలులేదు గాని 1000 మంది విద్యార్థుల నొక ప్రధానోపాధ్యాయుడు పరిశీలించుట సుకరముగాదు. కాననే యొక తరగతిలో నుండవలసిన విద్యార్థుల సంఖ్యను పరిమితి నేర్పరుచుట ఉపాధ్యాయుల సంఖ్యను నిర్ధారణచేయుటయున్నగు పనులను దొరతనమువారు చేయుచున్నారు. అందరి విద్యార్థులకును ప్రవేశము దొరకకుండుటయు సత్యమే. గత మార్చి నెలలో నేర్పరుపబడిన సంఘమువారి సూచనలపై దొరతనమువారు రిక నేమియును సుత్తరువు లిచ్చునలేదు. కాన మరల నొకసంఘము నేర్పరుపనకర మగుపడదు. ఆసంఘము వారు చాల సూచనలను జేసిరి. అవి యామోదించ బడినవో

చాలవరకు సౌకర్యములను కలిగించుట కవకాశము నాకు కలుగగలదు. మాధ్యమిక పాఠశాలలను జేయుటే ఏర్పరచవలెను. వానికి దొరతనమువారు సహాయము చేసెదరుగాన వీనిసంఖ్యను హెచ్చించుటకు సంఘావసరము కనబడదని దొరతనమువారి పక్షమున మా. స్ట్రోనుగారు నుడివిరి.

మరల నొక సంఘము నేర్పరచిన వెనుకటి సంఘము వారి సూచనలకు వీరి సూచనలు మరింత బలమును కలిగింపగలవు. చాల ఉన్నత పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సంఖ్య మిక్కిలి హెచ్చుగా నున్నది. తరగతులలో విద్యార్థుల పరిమితి నేర్పరుచుటవలన పాఠశాలల సమృద్ధిము తగ్గినది. విద్యార్థులు తలిదండ్రుల సంతకములతో నేయుండి చదువుకొనుటకు వీలగునట్లు మాధ్యమిక పాఠశాలల జేత మంతటను సరిసమానముగ వ్యాపించునట్లు చేయుట కొకవిధానము నాలోచింపవలెను. గవర్నరుగారు చెట్టినాడు ప్రాంతమున సంచారముచేసినందున నాటుకోటిపెల్లు కొత్తగా కొన్ని పాఠశాలల నేర్పరచిరి. కాన నిట్టిసంఘము నేర్పరచినవారి ప్రోత్సాహమున మరికొందరు మరికొన్ని పాఠశాలల నేర్పరుప గలుగుదునని మా. కే. రామయ్యగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

మాధ్యమిక పాఠశాల లీరాజధానిలో 280 వట్టణములలో లేవు. రాష్ట్రదాయములో 100కి 80 వంతులు ప్రాథమిక విద్యకును 100కి 18 వంతులు మాధ్యమిక విద్యకును వ్యయ మగుచున్నది. కాన పెద్దపట్టణములలో సెకండరీ పాఠశాలల నేర్పరుచుట యవసరమని తీర్మానమును బలపరచుచు మా. బి. నేకటపతి రాజుగారు నుడివిరి.

పాపనాశము ఉన్నత పాఠశాలకు చేరిన కృష్ణస్వామయ్యగారు రేదో నేరముచేసిరిని విద్యాశాఖవారు కేసుచేయగా జిల్లాజడ్జిగారు కొట్టివేసిరి. ఈరీతిగా నిబంధనలను జరుపబడుచుండగ ప్రజ లెట్లు పాఠశాలల నేర్పరుపవత్తురని మా. టి. రంగాచారిగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

బొంబాయి బంగాళా రాష్ట్రములలో కలిగిన యభివృద్ధి చెన్న పురి రాష్ట్రమున కలుగలేదు. ఇంతవరకు కలిగిన యభివృద్ధి సంతృప్తికరముగాదు; కాన మన మందరమును కలిపి తగినవని చేయవలెను. డిసెంబరు 22 ను కమిటీవారును ఇండియా దొరతనమువారును దీని విషయమున స్పష్టముగా తెలిపియున్నారు. క్రిందటి మార్చి నెలలో నేర్పరుపబడిన సంఘము వారు బాగుగా నాలోచింపలేదని మా. పి. ఎస్. కృష్ణారావుగారు నుడివి తీర్మానమును బలపరచిరి.

ఉపపాదకులతో నే నేకీకరించుచున్నాను, విచారణ కావశ్యకత కలదనుట విధితముగాని సంఘమునకు బదు లొక యుద్వేగిని నియమింపవగునని రివరెండు జి. పిట్టెండ్రెగారు నూచించిరి.

పాఠశామిక సాంకేతిక సంబంధమును మాధ్యమిక విద్య చాల విస్తరించవలెను. కాన నందులకు విధాన మేర్పరుపబడవలెను. కాన నొక యుద్వేగి నేర్పరుప దగునని మా. కే. చిదంబరనాథ మొదల్యారుగారు నుడివిరి.

మాధ్యమిక పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చు నవసరములేదని స్ట్రోనుగారు చెప్పలేదు. సంఘ వాదనము లేదంటిరి. సంయుక్త రాష్ట్రములలో నిట్టి సంఘము నేర్పరచిరి. అచట గల యవసర మిచట నేలలేదు? పోనిండు దొరతనమువారు కా యుద్వేగిని నియమించుటే నేనీ తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనెదను. అతడు ప్రతిజిల్లాకును పోయి విధానమును ఏర్పరచవలెను. వీనికిగు వ్యయము రాష్ట్రదాయమునుండి యొసంగవలెను. ఈ రాష్ట్రములో వీని సంఖ్యచాల తక్కువగా నున్నదని మా. రామచంద్రరావుగారు రినిరి.

పాపనాశము పాఠశాల మేనేజరు నిబంధనలను వ్యతిరేకించినందుల కతినివైని విద్యాశాఖవారు కేసుచేయలేదు. కాని అతడు లేనిదానిని కలిపించి హెచ్చుగ్రాంటును పుచ్చుకొనినందులకు కేసు చేయబడెనని మా. స్ట్రోనుగారు చెప్పిరి. ప్రత్యేకోద్వేగిని నియమింప నక్కరలేదు. ఉన్న యుద్వేగిలే చాలు ననిరి.

తమకు విషయము, సరిగ తెలియనందులకు రంగాచారిగారు తమింపగోరిరి.

గవర్నరుగారు వోటులను గోరుచు నిటుల నుడివిరి. విద్యా విషయక విమర్శనమున కాశాఖవారు వ్యతిరేకులుకారు. శాఖలో లోప మిదేశమునం దొకదానియందు మాత్రమే లేదు. బ్రిటిషుదేశమునం దీవిషయమున నెంతయో చర్చ

జరుగుచున్నది. అన్ని దేశములయందు నటులే యున్నది. లోపముల నిచట గౌరవసభ్యులు తెలిపిరి. ఈ లోపములను గుర్తించిరి వారుమాత్రమే కాదు. విద్యాశాఖ డైరెక్టరును ఇతికోద్వేగిలునుగూడ గుర్తించి యున్నారు. కాన సంఘమువారు విద్యాస్థితి యందుల లోపము నతి మిక్కిలిగ భావించుచుండురు.

గత 20 సంవత్సరములలోను అభివృద్ధియే లేదు. చెన్న పురిలో నితర రాష్ట్రములకంటె ప్రతిపాఠశాలలోను విద్యార్థుల సంఖ్య హెచ్చుగా నున్నది అని కొందరనిరి. వీని కన్నిటికిని లెక్కలను తిరుగవేయుట కష్టము. వీరు కలిగిన అభివృద్ధిని గూర్చి ఏమియును చెప్పలేరి. కొన్ని మంచివిగలవు. కొన్ని చెడ్డవిగలవు. అభివృద్ధి కలుగుచున్న వానినిగూడ నేను చూచితిని. వీని సంఖ్య నివాస సౌకర్యము భోజన సదుపాయమును గూడ చాల హెచ్చవలసిన యవసరము కలదు. విద్యార్థి గృహనిర్మాణమునకు విద్యాశాఖవారు చాల తోడ్పడుచున్నారు. ముఖ్యమైనది భవలోపము. సంఖ్య హెచ్చుచున్నను, గుణము హెచ్చుట అవసరము, కాని సంఖ్య హెచ్చునైనను వారికిని గుణము హెచ్చునలే ననువారికిని చాల నశ్చిద్రాయభేదము కలిగియున్నది. ఆశయము లున్నతముగా చుండినగాని విద్యవలన చుంచి ఫలితములు కలుగవు. మాధ్యమిక విద్యావ్యాప్తికి దొరతనము వారు ప్రతికూలుడనుట గూడ సత్యముకాదు. అట్టిభావమున కీచర్చ అవకాశము కలిగింపగూడదు. సంఘమునుగూని ప్రత్యేకోద్వేగిని నియమింప నవసరము కనబడదు. దొరతనమువారు నిరంతరమును విద్యావిషయమున శ్రద్ధబూనియున్నారు. 1910 మొదలు 46 తీర్మానములు విద్యావిషయమున తీసికొనబడినవి. 26 సంఘమున చర్చింపబడినవి. ఈవిషయమును చర్చ జరుగని సభయేలేదు. ఇట్టిచర్చ అవసరమే. ఈరత్నమున విద్యను గూర్చియు స్త్రీ విద్యనుగూర్చియు రెండుసమావేశములు జరుపబడినవి. మొదటి సమావేశమువారి సూచనలనుగూర్చి దొరతనమువారు నాలోచించుచున్నారు. ఇంకను 300 మాధ్యమిక పాఠశాలలు కావలెను. అందులకు ధనమును బోధనాధ్యనీకులకు సుపాధ్యాయులును కావలెను. కాన సౌకర్యములు కలిగిన కొలందిని పాఠశాలల సంఖ్య హెచ్చింపబడెను; కాన తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనదగును.

మా. రామచంద్రరావుగారు తీర్మానమును రద్దుపరచుకొనలేదు. వోటు నడుగగా ప్రతికూలుర వోట్లు హెచ్చైనవి.

గోదావరి కృష్ణా డెబ్బాలు.

ఈ రెండు జిల్లాలలోను నీటి పారుదలకు వసతులు చాల తక్కువగా నున్నవిగాన నిరంతరమును నీరు సరిగా పారుటకు తగిన ఏర్పాటులను చేయవలెను. ఈ విషయమున ఈ సంఘమున పలుసారులు చర్చజరిగినది. దీనిని గూర్చిగూడ నే నసంతృప్తి నే వెల్లడించవలసి వచ్చుచున్నది. 1892 మొదటి విషయము చర్చింపబడుచున్నది. విషయము కఠినమనియు డి. పి. డబ్ల్యు. శాఖవారు కొంతపనిచేసిరినియు నే నంగీకరించెదను. గత 20 దినములలోను కృష్ణానదికి విపరీతముగ వరద వచ్చినది. మనుష్యులకు సాక్షులకు పశువులకు విపరీతముగ నష్టము జరిగినది. దీనివలన ప్రజలలో నసంతృప్తి చాల హెచ్చుగా నున్నది. ఈ నష్టమంతయు పారుదల లోటువలననే కలుగలేదు. వరద హెచ్చుటవలన గూడ నష్టము కలిగినది కాని పారుదల సౌకర్యములు నానాటికి తగ్గిపోవుచున్నదను. భావము ప్రజలలో కలిగియున్నది. కాన నొక విచారణ ఏర్పరచినవో డైరెక్టరువారు స్పష్టము కాగలవు. దానివలన చాల లాభము కలుగును. కాలువలను త్రవ్వించుట మొదలగు పనులకు వెట్టుబడి క్రింద హెచ్చు సొమ్ము వినియోగింపబడుట లేదనునదియే ప్రజల పెద్దమొర్రయ్యుచున్నది. పెద్ద డెబ్బాలుల కెంత చూడుదురావలెను. అందుల కెంతసొమ్ము కావలెను విషయము ముఖ్యముగ తేలవలెను. ఏటిలో నుండి మచ్చును తీసి విశాలముచేయవలసిన అవసరము కలదు. ఈ పనివలన మంచులభము కలదు. వెట్టుబడిమీద 100కి 17-18 వంతున లాభమువచ్చును. కాని నిట్టి విచారణ నేర్పరుపలేదని మా. రావుబహదరు మోడెల్ల రామచంద్రరావుగారు నొకతీర్మానము నుపపాదించిరి.

నీటి పారుదల సరిగ లేకుండుటవలన పంటలు సరిగ లేకుండుటయు గ్రామములలో పారిశుధ్యము సరిగ లేకుండుటయు గూడ జరుగుచున్నది. కాన నిట్టివిచారణ యవసరమని చూచుచు 1901 మొదలు వీనికి వెచ్చింపబడిన సొమ్మును గూర్చిన లెక్కలను చూపి మా. కే. ఆర్. వి. కృష్ణారావుగారు తీర్మానమును బలపరచిరి.

వరదలవలన హెచ్చునష్టము కలిగిన దనుట సత్యము కావలయు లాభనష్టములుగాని విచారణ ప్రయోజనకరముకాదు. కూలీలు దొరకుటలేదు. అని నుడిచి దొరతనమువారు క్రొత్తగా త్రవ్వించునెంచినవాని వివరములను తెలుపుచు కల్లులు దెబ్బకొట్టి. ఎం. ఎల్లెనుగారు దొరతనమువారి పక్షమున మాటలాడిరి.

ఎల్లెనుగారి వాదనమునకు వందనము లాచరించుచు కృష్ణాగోదావరీ జిల్లాలలోని డ్రెయినేజీ లోపమును తొలగించుట కింకను విచారణ జరుప వలెనను తీర్మానమును మా. వి. వేంకటపతిరాజుగారు రుపపాదించిరి. రావుబహద్రులు కే. సూర్యనారాయణ మూర్తి నాయకుగా రనువదించిరి. కల్లులు ఎల్లెనుగా రుమోదించిరి.

తాళిబొందల బదిలీలు

డ్రెస్ట్రప్టు మునసబులను బదిలాయించుచున్నట్లే తాళిబొందలను సముపేక్షప్రేటులగుగాడ మాడు సంవత్సరముల కొకసారి బదిలాయించుటకు రివిన్యూ బోర్డువారికి తెలుపబడవలెను. మునసబులు తాళిబొందలకంటెను విద్యాధికులు. వారు సివిలు విషయములను మాత్రమే విచారించెదరు. అట్టివారిని 3 ఏండ్ల కొకసారి బదిలాయించుచున్నారు. వారికంటె తక్కువ విద్యావంతులను ప్రజల ప్రాణగొడ్డమగు క్రిమినలు కేసులను విచారించువారు నగు తాళిబొందలు మున్నగువారిని గూడ నంతకంటె హెచ్చుకాల మొకచో నుండేనీయ గూడదు. అట్లుండుటవలన వారికి ఇష్టానిష్టములు పక్షపాత కార్యణ్యములు కలుగగలవు. బదిలీలు చేయుటలో కొన్ని జిల్లాల నొకగుడిగాచేర్చి వానిలో నెచటికైనను బదిలీ చేయుచుండవలెను గాని ఆ జిల్లాకు మాత్రమే బదిలీలు మితిగలిగి యుండగూడదని మా. రావుబహద్రులు వి. కే. రామానుజాచారిగారిక తీర్మానము నుపపాదించిరి.

మునసబులనేగాక ఇతరదొడ్డిగులనుగూడ ఇతర శాఖలలోగూడ దొరతనమువారు బదిలీ చేయుచున్నారు. ఇది చాలమంచిదని నుడిచి. కే. రామయ్యంగార్లవారి తీర్మానము ననువదించిరి.

3 ఏండ్ల కొకసారి వీరినిపుడ్డిలు బదిలీచేయుటలేదా? చేయుచున్నందున చెడుగులేమైన కలుగుచున్నవా? ఈతీర్మానమందైన పిమ్మట నేను దర్బాపుచేసితిని. 1-10-1913వ తేదీని పున్న ప్థలములలో 1-10-1914వ ఈయదొడ్డిగులలో ఈరాజధాని కంటటికిని 14 గురు తాళిబొందలు మాత్రమే బదిలీకాకుండ నుండిరి. కాన నీ తీర్మానవిషయ మిదివరలోనే అసలులో నున్నది. బదిలీ తక్కువైపోవుచున్నవని కొందరాక్షేపింపగా ప్థలమునబట్టి జీతము లేవ్వరచక మనిషినిబట్టియే జీతము లేవ్వరచితిమి. ఒకయదొడ్డిగి యొకచోట హెచ్చుకాల ముండగూడదనుట దొరతనమువారికిని సమ్యక్తమే. అట్టి నేనైన మీ రుద్ధాటించినచో పరిశీలించెదమని దొరతనమువారి పక్షమున మా. సర్ అలెగ్జాండరు కాన్స్ట్రూ గారనిరి. వోట్లు పుచ్చుకొనగా వ్యతిరేకులసంఖ్య హెచ్చినది.

రాష్ట్రీయ న్యాయశాఖోద్యోగులు

రాష్ట్రీయ న్యాయ విచారక శాఖా సంస్కారములను గూర్చి 1912-1913 లో హైకోర్టువారు చేసిన సూచనలను ఇండియా దొరతనమువారికి పంపుటలో నిక సంతృప్తమును ఆలస్యము జరుగ గూడదు. ఆ శాఖ లోని వారి జీతముల ఏర్పాటును గూడ మరల నాలోచింపవలెను. ఈ విషయము 1903 లో సింపుమువారు చర్చించిరి. అపుడు క్రింది సివిలు యుద్యోగులకు చాల యిబ్బందులు కలనని దొరతనమువారును హైకోర్టువారును సర్ వెస్టీమిల్లరు సర్ చర్రే సూమితుగార్లు గూడ నంగీకరించిరి. 1912-13 లో హైకోర్టువారు సూచనల వండిరి. వానిని ఇండియా దొరతనమువారికి పంపెదమని 1913 మేనెలలో దొరతనమువారు చనిరి. 1914 వసంవరంలో కంటలే అనిరి. 1915 లో మా. సర్ హార్టున్ గూర్నగారు కంటలే చెప్పిరి. ఆయన ద్వి మిపుడు చిత్తులో నున్నది. ఉద్యోగుల సంఖ్యను జీతములను హెచ్చింపవలెనని మేము కోరితిమి. అందులకు 3 లక్షలను ప్రత్యేకించెదమని గూడ దొరతనమువారు చెప్పిరి. 1916 లో గూడ నీవిషయము తేలలేదు. వివరములకు నాలగ్రహము ఒరిగినది. పట్టికవర్గీకుకమిషను రిపోర్టులో ముగియవచ్చునన్న దని దొరతనమువారు చెందుచేసెను. వారు విశేషాంతరము లాలోచించెదరు. వారు సూచనలు దొరతనమువారికి సూచనలకంటె ప్రాముఖ్యములు కాజాలవు. ఇండియా దొరతనమువారిచేతను ఇండియామంత్రిగారి చేతి ను ఆమోదింపబడి వచ్చునదికి ఆధునము 2 సంవత్సరములు పట్టును. కాన నింతలో ధన వ్య

యావసరము లేదు. క్రింది న్యాయాధిపతుల జీతములు 1883 లో నేర్పరపబడినవి. వారికి పనివెరిగినది. ఆజూపి యూరకుంటిరి. వారు చాల నిరాశతో నున్నారు. అదిగాక జస్టిసు కోర్టు ఫీసుస్థాంపుల ఆదాయమును కోర్టు వ్యయములకు మాత్రమే యుపయోగింప వలెననుట సరిగాదు. 1915-16 లో దొరతనము వారికి 21 లక్షలు మిగిలినవి. 1890లో మొత్త 4 లక్షలు క్రమముగా వెరిగి 21 లక్ష లైనవి. నిజముగా దొరతనము వారి సొమ్ము ప్రజలవలన వసూలుచేయుట న్యాయముగాదు. కాన దీనిలో రిలక్షలు ప్రత్యేకింప వచ్చును. అని మా. జి. రంగాచారిగారు తీర్మానము నుపపాదించిరి.

మా. కావలపుర నాయరు గారు రనువదించిరి.

ఆలశ్యగురుట నిశ్చయము. కోర్టులసవరణ యను పెద్ద ప్రశ్న విషయమైనది. టెంపరరీకోర్టులు హెచ్చుగా నుండుట వలన కొంత చిక్కుగానున్నది గాన ఆ నాలశ్యము గ దొరతనమువారు వానిని ఖాయ పరచి గ్రేడులను సవరించుటకు సూచనలను పంపెదరు. పెద్ద ప్రశ్నకు ధనము లోపము పట్టిక సర్వీసువారు రిపోర్టుగూడ వచ్చుచున్నది. ఈ జిల్లా యుద్యోగులు చాల శ్రమపడి పనిచేయు వారనుట దొరతనమువారికి విదితము. కాన వెంటనే జరుగదగినది లేదు గాన దొరతనమువారు తీర్మానము నంగీకరింపజాలరుగాని ఈ ప్రశ్న నంతటిని దొరతనమువారు జ్ఞాపక ముంచుకొందురని దొరతనమువారి పక్షమున మా. గిలు మెనుగారు నుడిచిన తీర్మాన ముపసంహరించుకొనబడినది.

దక్షిణ ఆర్కాటు రైతుల ఆర్థిక స్థితి

దక్షిణ ఆర్కాటు జిల్లాలో రీసెట్యెంటు కుత్తరు విచ్చుటకు ముందుగా దొరతనమువారు గవర్నీ రయతుల ఆర్థిక స్థితిని విచారించవలెను.

1882 లో కల్కత్తరు క్రయితుసాంతుగారు మెరకపల్లము భూములపన్నులు చాల హెచ్చుగా నున్నదని రివిన్యూ బోర్డువారికి వ్రాసిరి. అటుల నాతడు వ్రాసినను 1886లో రేట్లు హెచ్చింపబడినవి. తంజావూరులో పంటకాల్యల ఏర్పాటు ఇంతకంటెను చాల బాగుగానున్నను అచటిరేటు ఇంతకన్న తక్కువగా నున్నది. ఈసెటలుమెంటువలన చాల నన్యాయము జరిగినది. కూలి వ్యవసాయపు వ్యయము జీవనవ్యయము గూడ హెచ్చినవి. వీని నాలోచింపక తరము కట్టగూడదు. 100 కి 25 రేట్లు హెచ్చించుటకు సెటలుమెంటు యుద్యోగి నూచించెనని తెలిసినది. అని చాల కష్టమగును. ఉద్యోగురైతుల ఆర్థిక స్థితిని మొదట చూడవలెను. అట్లు జరుపబడుటలేదు. రైతుల ఋణములనుగూర్చిగూడ విచారణ జరిగినట్లు తోచదు. కాన పూర్తియగు విచారణ జరుపకుండ నుత్తరమియరాదను తీర్మానమును మా. దివానుబహదూరు ఏ. సుబ్బారాయలరెడ్డిగారు రుపపాదించిరి.

మా. రావుబహద్రులు వి. కే. రామానుజాచారిగారు రనువదించిరి.

అట్టి విచారణ జరుగవలెనని గ్రంథమునందే యున్నది. ఆ విచారణ సరిగ జరుగలేదని దొరతనమువారికి తోచినచో మరియొక విచారణ కుత్తరు విచ్చెదరుగాని యీ యుపపాదములు కోరిన రీతిని విపులముగ విచారణ జరుగునని నేనుచెప్పజాలనని మా. సర్ అలెగ్జాండరు కాన్స్ట్రూ గారు దొరతనము వారి పక్షమున నుడిచిరి.

ఇట్టి విచారణ ముఖ్యముగా జరుగవలెనని మా. రావుబహద్రులు ఎం. రామచంద్రరావుగారు నుడిచిరి. పీగును, ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారును, కే. చిదంబరనాథ మొదలగు గారును, కే. రామయ్యంగార్ల వారును తీర్మానమును బలపరిచిరి.

అట్టి విచారణ అత్యవసరము. సెటలుమెంటు యుద్యోగి ఇదివరకే విచారణచేసెను. మరియొక విచారణ జరుగవలెనని యుపపాదకులు కోరిరి. కాన ఇదివరకు జరిగిన విచారణ చాలదని తోచినచో నను సవరణను నే నుపపాదించెదమని కే.పి.బి.రెడ్డుగారు చెప్పిరి. డేవిడ్సుగారు దాని ననువదించిరి.

తీర్మాన మిదివరకే మా. కాన్స్ట్రూగారిచే నంగీకరింపబడినది గాన సవరణ కూడదని మా. రామచంద్రరావు గారనిరి.

చెల్లెనని మా. కాన్స్ట్రూ గారనిరి.

అట్లుచూచుట దొరతనమువారి విధి గాన సవరణము సరిగాదని మా. ఏ. ఎస్. కృష్ణారావుగారనిరి.

కొంతవచ్చు జరిగినది.

మరల విచారణావశ్యకత కలదేమో దొరతనమువారు చూడవలెనను సవరణను గవర్నరుగారు నూచించిరి.

వోట్లు పుచ్చుకొనబడెను. సవరణ ఆమోదింపబడెను. సర్ చాలింపబడెను.

కొల్లేటి ములక

ఒకడు పన్నుండిన గ్రామస్తులందరు పంచియిచ్చుట

పడవకళాసు నీటిలో మునిగిపోవుట

[మా ప్రత్యేక ప్రతినిధి యొద్దనుండి]

కైకలూరు:—21 మేము 19 వ తేదీ మధ్యాహ్నము ఒంటిగంటకు పయనమై పడమర దిక్కుగా బయలుదేరితిమి. ఏవై పుజూచినను పచ్చని కాంతితో వరిపండి అట్టొంచు నీతరుణమున కనుమేర చూపుననీరునివా ఏమియుకానరాకుండెను. మేము మోటూరు కాలువవైగా దాటి, నామమాత్రావజ్జిమై దొర్బాగ్యదేవత తన నిజకాంతితో నృత్యముచేయుచున్నదోయన జూపట్టుచున్న పిల్లిపాడు ప్రక్కగా, అప్పడప్పడే నీటిలోనుండి కొంచెముకొంచెముగా తలలు గానిపించు వరిచేల మధ్యనుండిపోయి నాలుగుగంట లగునప్పటికి తక్కువ పాడు చేరితిమి. గ్రామమునందు చుట్టునుండు ఇండ్లన్నియు కొన్ని మునిగియు, మఱికొన్ని అలల తాగుడునకు ఆగలేక తలలొగ్గినవోయనునటుల మోకరించుచు, ఇంకొకకొన్ని గోడలు కూలియు కప్పలు మాత్రము స్తంభముల మీద నుగులాడుచు నుండెను. ఈగ్రామమునందు 300 ఇండ్లు గలవు. ప్రస్తుతము గ్రామమధ్యమున పడియుండు మాత్రము నీటియందు మునుగక నిలిచియున్నవి.మిగిలిన యిండ్లవారందరును ఈపడి ఇండ్లయందే సద్దకొని యుండిరి. ఈగ్రామము ప్రతిపాడు సివారు. జనసంఖ్య 400కు వైగా కలదు. ఈగ్రామము ప్రాచీనముగాదు, ఇరువది సంవత్సరముల క్రిందట గుడిపాడ ప్రాంతములనుండి వ్యవసాయము నిమిత్తము వచ్చిన మాలలచే నిర్మితమైనది. అందుచే ఈగ్రామస్థులకు తాటిదోనెను నడుపుట బొత్తిగా చేతగాదు. అందుచేత ఇతర గ్రామాదులకును వీరికిని రాకపోకలు అసలేలేవు. కలవగింజలు దాచుకొని, లినుటగూడ వీరి కభ్యాసము లేదు. అందుచేత ఈగ్రామస్థులస్థితి మిక్కిలిదుర్భరము. ఈగ్రామమునం దొక పరపతి సంఘము కలదు. ఈగ్రామస్థు లందరును దీనియందు సభ్యులే. గ్రామమునం దెవరైన లిండిలేక పట్టుపడుకొనిన, ఇతరులందరును తాము లిను దానిలో కొంత తగ్గించియెనను అట్టివానికి ఆహారము నిచ్చెదరు. అందుచేత ఆకలిచే మాడిన, గ్రామమంతయు మాడవలెను గాని, ఒక్క మనుజు డెప్పుడును పడ్తుండుట సంభవింపదని వారు మాతో జెప్పిరి. ఈ కారణము చేత గ్రామస్థు లందరును లిండిలేక మిక్కిలి ఇబ్బంది పడుచుండిరి. ప్రభుత్వాధికారు లెవ్వరును ఈ గ్రామమునకు వచ్చి సహాయమును జేసియుండలేదని చెలుపుట కంతయు చింతిల్లుచున్నారము. ఈ గ్రామమునందు 350 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచిపెట్టితిమి. అప్పటికి రాత్రి ఏడుగంట లాయెను. చీకటి మిక్కిలుటముగా నుండెను. ముందు గ్రామమునకు దారి తెలియదని ఫడవవాండ్లు జెప్పిరి. అందుచేత దోవజూపుటకు తక్కువ పాడు నుండి ఒకనిని వెంట నిడుకొని దొంగపిల్లిపాడునకు పయనమై రాత్రి 8 గంటల గునప్పటి కా గ్రామము చేరితిమి. ఆ గ్రామ మంతయు జలమయమై, ఇండ్లన్నియు పడిపోయి యున్నవి. గ్రామమునందు 30 గృహములు కలవు. 18 ఇండ్లయందుగల జనులు ఇతర గ్రామములకు పారిపోయిరి. మిగిలిన 12 ఇండ్లవాండ్లు మాత్రము గ్రామమునకు దగ్గరనే యున్న పంటకాలువ గట్టుమీద గుడిసెలను వేసికొని యుండిరి.

అక్కడ 75 మందికి బియ్యమును రసవర్గమును పంచిపెట్టి 9 గంటలకు బయలుదేరి ఇంగిలిషాక 10 గంటలగునప్పటికి చేరితిమి. ఆగ్రామమునందు 100 ఇండ్లు గలవు. అందులో 15 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. జనసంఖ్య 400. మేము వెల్లినవెంటనే జనులను పిలిపించి 250 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచిపెట్టితిమి. ఒక వీనునకు వస్త్రధానమును చేసితిమి. ఆ రాత్రికి ఆ గ్రామమునందాగి మరునాడు ప్రాతఃకాలమున 8 గంటలకు బయలుదేరి మార్గమధ్యమున అనేకశ్రమల కోర్చి అయిదుమైళ్ల దూరముమాత్రముగల ఇమ్మనవానిగూడెమునకు మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 40 ఇండ్లు గలవు. 30 ఇండ్లు పడిపోయినవి. ఈగ్రామము బుడమేరు అను మురుగుకాల్య ప్రక్కనుండుటచే, మురుగుకాల్య గండిపడి గ్రామమునకు విశేషనష్టము గలిగినది. గ్రామమునందున్న జనులందరును ఒకగజముమాత్రము వెడల్పుగల బుడమేరు గట్టుమీద గుడిసెలను వేసికొని కాలక్షేపము చేయుచుండిరి. ఈ గ్రామమునందు 200 మందిజనులు గలరు.

150 మందికి బియ్యమును రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి. పిమ్మట 5 గంటలకు లక్ష్మీనారాయణ పురమునకు వచ్చితిమి. ఈ గ్రామమునందు 80 ఇండ్లు గలవు. ఇండ్లన్నియు నీటితో నిండి పోయినవి. 15 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. ఈ గ్రామ వాసులుగూడ బుడమేరు గట్టుమీదనే వాసము చేయుచుండిరి; ఏబదిమందికి బియ్యమును రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి. అక్కడనుండి 5-20 నిమిషములకు బయలుదేరి వెనుమాకలంకకు ప్రయాణమును సాగించితిమి. సూర్యాస్తమాన మగుచుండెను. వారియంతయు జమ్మి, మాగలతో దట్టముగా నెనవేసి కొని యుండెను. మే మాజమ్మిచుట్టనుండి పోవుచుంటిమి. జమ్మియమునకు వచ్చుసరికి పడవ కదలదయ్యెను. పడవ కదా నులు తమ యావచ్చుకొని వినియోగించి త్రోయసాగిరి. కాని పడవ కదలదయ్యెను. ఇంకొకసారి ప్రయత్నించిరి. అంతలో త్రోయుచున్న గడకర ఒకటి విరిగి పడవకదానులలో నొకకు నీటిలోపడి మునిగిపోయెను. అందరును నిర్భయపడి చూచుచుండిరేగాని ఏమియు చేయగల రైరి. ఒక్క బుటక అంతలో పడవవాడు నైకితేలెను. వానిచేతని పట్టుకొని నైకి లాగితిమి. మాకు గలిగిన చుసాయమునుండి కాపాడిన సర్వే శ్వరసంత ప్రార్థించితిమి. ఇట్లు కట్టములనుండి గట్టెక్కి రాత్రి 8-30 నిమిషములకు వెనుమాకలంకకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 70 గృహములు గలవు. 20 ఇండ్లు పడిపోయినవి. 25 మంది జనులు గ్రామమును విడిచిపోయిరి. జనసంఖ్య 300. మేము 200 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి. 50 పశువులు చనిపోయినవి. మరునాడు తెల్లవారుజామున నాలుగు గంటలకు బయలుదేరి శ్రీ పర్రు ఉదయము 6 గంటలకు చేరితిమి. ఆ గ్రామమునందు 180 ఇండ్లుగలవు. 25 ఇండ్లు పడిపోయినవి. 20 మంది జనులు గ్రామమునుండి లేచిపోయిరి. జనసంఖ్య 400. మేము 150 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి. ఇద్దరుపినులకు వస్త్ర దానమునుగూడ జేసితిమి. పశువులకు మేతలేక చిక్కిశల్యములైయున్నవి. ఈ గ్రామమంతయు సహింపనలరొకాని దుర్గంధము కొట్టుచుండెను.

అక్కడనుండి ఉదయము 10 గంటలకు బయలుదేరి కలకుత్తిపాడునకు 11 గంటలకు చేరితిమి. ఈ గ్రామమునందు 40 ఇండ్లు గలవు. ఇందులో 20 ఇండ్లు పూర్తిగా కూలిపోయినవి. ఈ ఇరువై ఇండ్లవాండ్లను గూడ గ్రామమునుండి లేచి పోయిరి. మేము 75 మందికి ధాన్యమును రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి.

II
వడ్డెరుత్తి పిప్పవారి దుష్టసత్తి.
జాలికరమగు నుదంతము.

సోమేశ్వరపాడుదిబ్బ నవంబరు 21:— నేను గతి జాబునందు వ్రాసియుండిన ప్రకారము నిన్న రెండు పడవల మీద ధాన్యమును, బియ్యమును, ఉప్పు చింతపండును వేసికొని, నేవకబృందముతో కొందరితో బయలుదేరితిని. సూర్యకాంతిచే తళితళి మెరుయుమీండిన జలదర్పణమునందు దవ్వలందుండిన కృత్రికతులను, స్పృహసమదా గుమును, ప్రతి ఫలించుచుండెను. మధ్యమధ్యను నీటిమీద నెగురుచుండిన చిరుచేపలు తిట్లెత్తలవలె తమ భవళి కాంతులను ప్రదర్శించి ఆ యుత్తర కుణమండేనవృత్త్యుగురుమండెను. సరిగ నాలుగు గంట లగునప్పటికి, మేము భుజులపట్టణ మాలపల్లె చేరితిమి. మాలపల్లియే జలకలశముల నెత్తికొని, కొల్లేటినుండి గ్రామాభిముఖమై పోవుచుండిరి. మాలపల్లెకు ములకవలన నవ్వు మెంత మాత్రమును కలిగియుండలేదు. నేను, నేవకబృందముతో పడవ దిగి, నూరుగజముల దూరము నీటిలో నడిచి, మాలపల్లె వెళ్లి నలుముఖములకును తిరిగి జూచితిని. మాలపల్లె మెట్టు గ్రామములను బోలియున్నది. ఇండ్లు పరిష్కృతములై పరిశుభ్రముగ నున్నవి. ఇంటిమీద ఇల్లులేదు. పీఠులు ఇరుకులేవు. అనారోగ్య సూచకములైన నెండుకుప్పలు గాని, పేడరాములు గాని, లేవు. ప్రజలు బీదలైనను, ఏ కూలివారియో జేసికొని జీవనముచేసి తృప్తిపై యున్నారు. నానము చేయువారున్న పుచ్చు కొనివారికి కొడుకేమి భోగపడవలను, బియ్యము, ధాన్యము బస్తాలనుజూచి, తమ కేమైన నిత్యమున గడుసునూలుకొందరు మమ్మును వేదంబసాగిరి కాని సులమాత్ర విసర్జనమునకు పొడిస్థలములేక, కాలుకడ పుటకు వీలులేక, తిండికి నానాతిప్పలు పడుచున్న సత్కుముల్లి మానూరు లంకలమున్నగు వారి దుస్థితియొక్కది, భుజుల పట్టణమాలపల్లె వారి స్థితియొక్కది? లంకలోని వారితో జూచిన యెడల, భుజుల పట్టణమాలపల్లెవారు సుఖముగ నున్నారనియే చెప్ప వచ్చును. మాలపల్లెయందు నూరుకొంబలున్నవి.

తరువాత మేము 5 గంటలకు పల్లెవాడ మాలపల్లె చేరితిమి. భుజులపట్టణము మాలపల్లెకును దీనికి విశేష వ్యత్యయము కలదు. మొదట, మేము చూచిన మాలపల్లె యెంతపరిశుభ్రముగ నున్నదో పల్లెవాడ మాలపల్లె అంత మురుగుగ నున్నది. ఇండ్లముందర పంటలు, కోళ్లు, మక్కలు, అడ్డముగ నున్నవి ప్రజలును బీదవారు. వారిలో నిరుపేదలకు 70 మందికి ధాన్యము పంచివెట్టితిమి. పల్లెయందుండిన 42 ఇండ్లలోను 15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. తాను భోజనముచేసి రెండుపూటలైనదని, 90 యేండ్ల ముసిలివాడికొడు మొత్తుకొనెను.

6 గంటలకు అక్కడనుండి బయలుదేరి 7-30 నిమిషములకు నెంచికలమగ్ర చేరి పడవనుదిగి లాంతరు వేసికొని గ్రామమంతయు జూచితిమి. గ్రామమునందు వడ్డెలు తిప్ప ఇతర వర్ణముల వారు లేరు. ఒకటి రెండు కుటుంబముల చాళివాండ్లవాత్రులున్నారు. గ్రామమునందు 60 ఇండ్లున్నవి. వానిలో 15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. వారిలో 20 కుటుంబములు పూర్తిగా నిరాధారములై యున్నవి. మామాట వినిన వెంటనే గ్రామములోని ఆలాలగోపాలము బిలబిలవచ్చి పడి, మామార్గము నరకట్టివేసిరి. ఎట్లో వారిచేసికొని గ్రామము నంతయు తిరిగి చూచితిమి. గ్రామములో కొందరు పొట్టజుగుక్కధర్మాత్ము లెవరైనయొండినయెడల అడుగుకొని తినుచున్నారు. ఇండ్లు కూలిపోయినవారు మెట్టునుండినవారి ఇండ్లయందు తలదాచుకొని కాలక్షేపము చేయుచున్నారు. అట్లు కాలక్షేపము చేయుచున్న ఒక కుటుంబమునకు వెళ్లి కుటుంబినితో మాట్లాడితిని. వారు భోజనముచేసి యుండిరి. గృహరాజ్ఞి గుర్తుమునుందర నలకవంచమువేసి పిల్లలను బోగొట్టుచు నిద్రబుచ్చుచుండెను. ఆమె మమ్ములను జూచినతోడనే దిగ్గునలేచి మంచముమీద సుఖముగ నిద్రించుచుండిన పసికూలను లేపయత్నించగ మేము నిద్రాభంగముచేయవలదని చెప్పితిమి. కొంతసేపటికి గ్రామములోని, గుడ్డివాడ్రును, అతివృద్ధులును మాయొద్దకువచ్చి వారి దీనస్థితిని చెప్పకొనిరి. మేము ధాన్యము కొలుచుచుండగ ఒడ్డున మూగిన పిల్లలును, స్త్రీలును, రణగొణ్యుని చేయసాగిరి.

80 ఇండ్ల గ్రామమగు వడ్డెరుత్తి తిప్పవాండ్లలేచి పోయి కొందరు సోమేశ్వరమునకును కొందరు నెంచికలమగ్రము వచ్చిచేరిరి. కొంత తలపున్నా ర బంధములను నెవరైన దుర్మార్గులు పీక్కిని పోవుదురని ఒకడు మాత్రమక్కడనే యుండెను. నెంచికలమగ్రలేచి వచ్చినవానికి ధాన్యము నిచ్చితిమి. మేము ధాన్యము కొలుచుచుండ నొక యువకుడు ముందుకువచ్చి “నాననా ఒకపూట తృప్తిగ తిండి తినినయెడల నాలుగు దినములు పన్ను పరుగుటకు శక్తికలుగును. ఒక పూటైనను నింతపెట్టవని, యొకెత్తి చెప్పకొనిన సంగతిని బట్టియే వారంత అన్నాతురులై యుండిరో వ్యక్తమగు చున్నది. “ఆ పుణ్యాత్ముడెక్కడ నున్నాడో, ఆచుహారాశేకడనున్నాడో, ఆపితాపురము మహాప్రభుని తలచుకొని, ఆంధ్రప్రజలను చెప్పకొని నాలుగు రోజులు బ్రదుకుదు” మని వారందరేక కంఠముతో తమ యామోదమున వెల్లడించి మమ్ములను పిడుకొల్పిరి. మొత్తము మీద మేము 140 మందికి ధాన్యమును రసవర్గములను పంచివెట్టి రాత్రి 8.30 నిమిషములకు బయలుదేరి 9-30 నిమిషములకు సమీపమునందు గల ఆలపాడు గ్రామము చేరితిమి. మాపడవ శేవుచేరుటకు పూర్వమే తద్దాగిహాళికా, మారొరకు వేచియుండి మమ్ముల నాదరించి తమ యింటికి తీసికొనిపోయిరి.

నేడు తెలతలవారుచుండెను. గ్రామమింకను మేల్కొంచి యుండలేదు. నేనును, నేవకులను గ్రామ ప్రముఖులలో కొకరిద్దరును పడవద్వారకు వచ్చి సోమేశ్వరపాడు దిబ్బయొద్దకు 6 గంటలకు వెళ్లితిమి నలుబది సంవత్సరములలోపల ఆసిబ్బువార జనులు వాసముచేసి యుండలేదు. నెంచికలమగ్రు, శివారు వడ్డెరుత్తి తిప్ప జలరుయమై ప్రజలు నిరాధారులైరి. అక్కడ నిరాధారులైన వారిలో కొందరు నెంచికలమగ్రు చేరికొనినని, తద్దాగియ యుదంతమునందు వెలిపియుంటిని. తక్కినవారు సోమేశ్వరపాడు దిబ్బకువచ్చి ప్రాణములను రక్షించుకొనిరి. సోమేశ్వరపాడు దిబ్బకునుండి నేను వ్రాసిన నక్కరలేకుండగనే చదువు లూకొందుకొనగలరు. ఆదిబ్బ 7 యెకరముల ప్రదేశము. చుట్టును అగారముగ నీరు. దిబ్బయందు చాలభోగము, బోడిచేనను, సెలవేసను, ఆనరించియుండెను. దిబ్బమీద బ్రహ్మాండముగ గాలి వీచుచుండును. అట్టిస్థితిలో పిల్లమేకతో కుటుంబములు కాపురము చేయుటెట్లు? కాపురముచేయుటకు, ఇండ్లు లేవు. వసతిలేదు. వాకలిలే ఇండ్లు కట్టుకొనుటకు గడలులేవు. తాటియాకులేదు. అట్టి విషయమునందు కాత్రికపూర్ణమనాడు పిల్లమేకలతో, కటుబట్టలతో 13 కుటుంబముల వడ్డెలాదిబ్బను,

సాయంకాలము చేరుకొనిరి. ఆకాశరాత్రియందు, ఆ విజన ప్రదేశమునందు, ఆహారోగాలియందు, ఆ దురదృష్టవంతులెట్లు కాలక్షేపము చేసియుండిరో దేవునకే యెరుక. అక్కడకు 8 మైలుల దూరమునందున్న కాపవరము కాపురముడు, కట్టిరెడ్డి బ్రహ్మయ్యగారు వారికి వెనురుకు పంపించి పుణ్యము గట్టుకొని, కొంపలను నిలువజెట్టిరి. ప్రస్తుతము వారు తాత్కాలికముగ తాటిమాటల గుడిసెలను వేసికొని కాలక్షేపము చేయుచున్నారు నేటికి 4 దినములక్రిందట, కైకలూరు మేస్త్రీలుగారు వచ్చి 18 కుంచముల బియ్యము నిచ్చి వెళ్లిరి. మేమిక్కడ 100 మందికి ధాన్యమును, రసవర్గమును పంచివెట్టితిమి.

నే నీ జాబును ఒక వడ్డెవాని నడుగుకొని, వానిచేత తాటిదోనెమిద ఆకుపీటికి పంపించితిని. నేనీజాబును వాని చేతికిచ్చునప్పటికి, ప్రాతఃకాలము 7-30 నిమిషములైనది. మేము వెంటనే తక్కిన గ్రామమీదకు బయలుదేరుచున్నాము.

III

సంరక్షకనిధి కోశాధ్యక్షులగు ము. రా. రా. కాతా సూర్యనారాయణ గారి సముఖమునకు అయ్యా!

మొన్న ఈప్రతికద్వారా విన్నవించిన ప్రకారం వెల్లుటూరు గ్రామమునకు బోయితిని. ఆ గ్రామమధ్య నున్న వెద్ద మండపముపై కూర్చున్న వెలరువొలను, ముననబు, మొదలైన యితర వెద్దమనుష్యులను దర్శించి ఈ నెల 4 తేదీ నున యాంధ్ర దైనికప్రతికలో గల కృష్ణవరదలవ్యాసమును జదివి ఇందుకు సంబంధించిన విషయముల గొన్ని మాటలాడుచుండ ము. రా. శ్రీ కలకొండ శేషయ్యగారు వచ్చిటికి విచ్చేసిరి. వారికిని ఈ విషయము విన్నవించి, మేమును మా గ్రామములో గొంతవనూలుచేసి మాట్టుబుత్తరఫల బంపెదమని నెలవిచ్చిరి. తదనంతర మచట గూర్చున్న వారందరూ మాటాట విని మిన్నకుండిరి. సరే అటులై న మరసంతోషురని నెలవునైకొని నాతోబాటు తొడలలోతు బురద, నీట శ్రవపడి వచ్చిన నామిత్రుడును నేనును మరలినచ్చురు సారెట్టు డిప్యూటీ రేంజరు గారగు సయ్యద్ మొహమ్మద్ సాహేబుగారిని జూడ వారు రెండు రూప్యముల సత్కరించిబంపిరి. అనంతర మచటి నుండి మా గమ్య స్థాన మగు కురుంబ ముక్కలకు చేరితిమి. అచట చందా పూర్వముగా వనూలుచేయరు 8-4-0 దొరకింది. ఈరెండు గ్రామములలోనిది తిరిగి మా మయిలవరం గ్రామములో వనూలైనదియు మొత్తమురు 15-0-0 రూప్యములుగ్రామ ప్రస్తురము మనితద్వర పూర్వకముగా బంపుకొనుచున్నావను. మాబాలభారత సంఘసోదరులను నేనును ఇంకొన్ని గ్రామములు దిరుగుచున్నాము. పనూలైన వెంటనే బంపికో నెదము.

బాలభారత సమాజము.

BRIEF TELEGRAMS.

U Po has been appointed a member of the Burma Legislative Council in place of the Hon'ble Maung Bah Too C. I. E., who resigned.

The P. and O. steamer "Nellora" which left Bombay on the 30th ultimo arrived at Marseilles on Saturday the 18th instant. All well.

The P. and O. steamer "Khyber" which left London on the 3rd instant, and has on board the mails of the 10th inst., arrived at Port Said on Tuesday the 21st instant.

The Eastern Telegraph Cable Company report that owing to cable interruptions of the Peninsula that weak-end and deferred Foreign Telegrams are being posted between Gibraltar and London.

The public are advised to hold over unimportant telegrams till the cables are restored.

Mr. K. S. Chandra Sekhara Iyer, Judge of the Chief Court of Mysore, has been granted one months privilege leave from the 13th of the next month.

All-India Weather.

SIMLA, November 22. The disturbances in the south of the Bay continued to move westwards. Its centre which is this morning at about three hundred miles off the south Madras coast has not yet commenced to give rain. Inland the weather has been practically dry everywhere, but the disturbance in the north is giving cloud in Kashmir and the Punjab. FORECAST:—Rain in the south of the Peninsula and some snow in Kashmir.

Podanur News.

PODANUR, November 22. Last night at about 9 P. M. in the Podanur shunting yard at mile 301 Coupling Porter Kallanann was caught between buffers of T. L. and C. G. 13 while on duty and was killed instantaneously. The body was handed over to the Railway Police for the usual inquest.

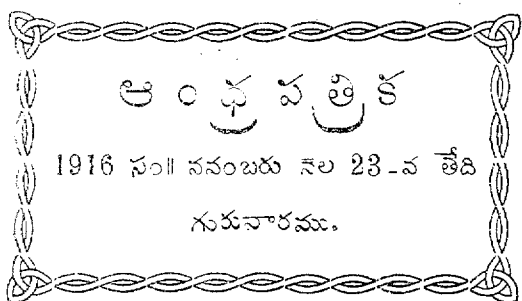
వరదలు - ఆంధ్ర పత్రిక నిధి.

ఇండ్ల సాయమునకు నిలువ	5329-11-8
20-వ తేదీ నిలువను 21-వ తేదీని చూపుటలో	
అంత ప్రాంతములు	1-0-0
20-వ తేదీని నిర్దేశించిన హాస్టలు జరు 12-5-0 కి	
నూ 12-5-4 జరు కట్టినందున నిలువ	0-0-4
దేనియును జరు లేదు.	

5330-12-0

విషయానుక్రమణిక.

విషయము	2
ప్రభుత్వమునకు	3,4
ప్రభుత్వమునకు	5
ప్రభుత్వమునకు	6
ప్రభుత్వమునకు	7
ప్రభుత్వమునకు	8,9
ప్రభుత్వమునకు	10
ప్రభుత్వమునకు	11,12
ప్రభుత్వమునకు	13

తామసంరక్షణ - వరదలనుండి సంరక్షణ

కర్నూలుజిల్లా కలెక్టరుగారు జ్ఞాపక ముంచు కొనవలసిన దని ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారు కర్నూలు వరదలకు సంబంధించిన ప్రకటనములో చూచించిన కార్యక్రమము ఎట్టివారి బుద్ధికిని మిక్కిలి తొందరమీద చూచించిన కార్యక్రమమని తోచక పోదు. తామకాలమున ప్రభుత్వమువారు ప్రజలకు నిచ్చు సాయమునకును వరదకాలమున ప్రభుత్వమువారు ప్రజలకు ఇచ్చువలసిన సాయమునకును విభేదము కలదనుట సామాన్యచూపులకైనను తోచకపోదు. తామకాలమున దుఖముల పాలగువారు జనులలో నొక్క విభాగమునకు చేసిన వారలే కాని అందరును కారు. ధనవంతులగువారును మధ్యతరగతులవారును తామకాలమున కొంతమీద కష్టము లందుచుండవచ్చును గాని ఇతరుల సంతోషము కొరకు మాత్రము వారు బయలుదేరి రావలసిన యవసరము లేదు. సామాన్యముగా మిక్కిలి బీదలగు వారు మాత్రము సంతోషములను వెనుకొనవలసి యుదురు. ఈ బీదలైనను తామకాలమున ఇంట్లు వాకిట్లు నశించిపోవు. గుడ్డ గుడను మాయమై పోదు. కష్టము చేయుటకు గల న్యాయములు తుల్యగా నుండ మున్నవి. తామకాల మైనయెడల ధనము పోయిపోయి కూలివారి తక్కువయైన బీదలకు ఆదాయమార్గములు నిరోధితము లగుటయు వ్యయమున కెక్కువ కావలసి వచ్చుటయు తటస్థమగుచున్నది కాబట్టి అట్టి సమయమున బీద

లలో దుర్బలులైనవారికి—కుంటి, గుడ్డి, ముసలి వారలకు—అన్న మిడుటయు పనిచేయగల వారలకుపని కల్పించుటయు గింజలులేని ప్రాంతములకు గింజలు కల ప్రాంతములనుండి తెప్పించి మధ్యవర్తుల లాభములను తగ్గించి ఉచితముగ వెలలకు అమ్మించుటయు సంతోషము కార్యము లగుచున్నవి. సామాన్యముగా ఈ కార్యముల నొనర్చుటకే ప్రభుత్వమువారు తామకాలములలో పాటుపడుచున్నారు. ఈ మాత్రము సాయము దొరకినను తామబాధ విశేష భాగము నివారితమగుచున్నది. తామసమయములలో గూడ ప్రభుత్వాధికారు లిచ్చు సంతోషము చాలును చాలదను విమర్శ లేన్నియేని కలవు. వాని ప్రశంస ఇచ్చట అప్రస్తుతము. అయిన నావిమర్శలకు బునాది కారణమేది యని గ్రహించుటమాత్ర మవసరము. ప్రజయొక్క సంపాదనాపటుత్వము తగ్గక యుండు రీతిని వారిని కష్టకాలములలో పట్టుకొని వచ్చుట ప్రభుత్వమువారి విధానకృత్యము. మనదేశములోని పంటకాలువలలో నొక కొన్ని తమ వ్యయమును తాము భరింపగలదుటగావు. అయినను ఏల ప్రభుత్వమువారు వానిని త్రవ్వించియున్నారు. ఆ ప్రాంతముల జనులు తామపరంపరచే సంపాదనాపటుత్వమును కోల్పోక యుందురగాక యని. తామము వచ్చినప్పుడు ప్రజల ప్రాణములు దక్కించునంతటి మాత్రము ప్రయత్నముచేసి వారి పటుత్వమును తీసికొని పట్టుకొని వచ్చుట ఎదురగల శక్తి ప్రజలకు అంతకు ముందే కలుగును గాక యని. ఈ కారణముచేత మన నాయకులును ప్రభుత్వమువారిచేత తైళ్లు వేయించుటకంటె నీటి కాలువలు త్రవ్వించుట సత్వరముగ జేయింప వలయునను దృష్టితోనే యెల్లప్పుడును పరిశ్రమచేసి యున్నారు. తామకాలమునకై ఆలోచించబడిన ఈ యాలోచనయే వరదకాలములలోను గాఢతరముగా నాలోచింపవలసియున్నది. వరదకాలమున ఖక్కిరులగువారు బీదలు మాత్రమే కాదు. మహారాజులకు గూడ పేదరికముతప్పదు. బసగానపల్లి నవాబుగారి దివాన్ గృహము వస్తువులు యారత్తును గంగాధవానికి ప్రీతియైపోగా నాతడు ఇతరుల దిచ్చిన గుడ్డ కట్టుకొని వణకుచు కూర్చుండవలసి వచ్చినదట! ఆ దివాన్ గారికి సంభవించిన విపత్తే కర్నూలులో అనేకులు వర్తకులకును సంభవించినది. ఇతర స్థానములలో నింక నెందరకో సమకూరినది. వరదలన కలుగు నష్టము ఆకలివేళకు అన్నము లేకపోవుట యొక్కటియే కాదు. కలుగు నపాయము దేహము కృశించిపోయి చచ్చిపోవుట మాత్రమే కాదు. వరదలో పంటలు పాడైనవి. ఇంట్లు కూలిపోయినవి. గుడ్డలుజలములో కొట్టుకొని పోయినవి. పాత్రలు ఒడులో చేరిపోయినవి. ప్రజ, బీదలు ధనవంతులను భేదములేక, నిలువ నీడ లేక త్రాగుటకు గంజిలేక కట్టుటకు గుడ్డ లేక జీవించుటకు ఆధారము లేక మ్రాచుపడి పోయినారు. అట్టి వారికి ప్రాణము పోకుండ విడికెడు గింజలుపెట్టిన నేమియుపయోగము? ఆచార్యులను లేక వానగో గాలిగో వణకు పొందవలసినదేనా? నిలుచుటకు ఇంట్లలేక పరదేశములకు గ్రమింతు కూలిలుగా వెడలి పోవలసినదేనా? ముందునకు జీవిత పరికరములు లేక ఇట్టికి దేశమున ప్రబలిపోయి యుండు భిక్షకవర్గమును పెంచివేయవలసినదేనా?

మా మానసమునకు వీరి కెవ్వరికిని ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారి మహామాత్రములో ప్రత్యుత్తరము కానవచ్చుటలేదు. మా సోదరు లెందరు వరదల వలన అలజడిబడియున్నారో వారందరును ఎప్పటి విధమున సంపాదనాశక్తి గడించువరకును వారలకు కావలసిన సర్వసహాయమును చేయుట ప్రభుత్వమువారి యొక్కయు ప్రజానాయకుల యొక్కయు పరమ ధర్మమని మా యభిప్రాయము. ప్రభుత్వవారి రిమిషన్ ప్రదానము వ్యవసాయకులకిచ్చు అప్పులు అడ్వాన్సుల పద్ధతి ఇవి యెల్లయు నుత్తమోప యోగమునకు వినియోగింప బడవలెను. ఇవి కార్యక్రమమున వచ్చు వరకు వీనివలన సంతోషములు కావలసిన వారికి తాత్కాలిక సాయముచేయుట యత్యవశ్యకము. వీనివలన సంతోషములు కాజాలని బీదలు సామాన్యముగ కర్మకరులును నిమ్మజాతుల వారును తగిన ఆచార్యులను నందుటకును కూలిపోయిన ఇంట్ల కట్టుకొనుటకును తప్పక సాయము నందవలసి యున్నారు. అట్టివారి పశువులు పనిముట్లు నిలచుటకు తగిన ఏర్పాటులు జరుగవలయుననినను విశేషంబుగ వారిపక్షమున నడుగుట కాజాలను. ప్రాణసంరక్షణ మాత్రమునకే ప్రభుత్వము వారు సాయము చేయవలసిన దని తామనివారణపద్ధతిని బట్టి ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారు వ్రాసిన వ్రాత ఈ పరిస్థితులలో అత్యంత దోషభూయ్యము. కర్నూలు కలెక్టరుగారు కష్టము కలిగిన స్థానమున నున్నందున వారన్నియు చక్కగా నెరింగియుదురు. ఇతరవిషయములలో కలెక్టరులకు పరిపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము లియ్యను సందేహించని ప్రభుత్వాధికారులు కలెక్టరు చక్కగా నెరింగివిషయములలో ఆతనిపై తమ యధికారమును ఆతడు పని ప్రారంభించిన ఎనిమిదిరోజులలోనే ప్రయోగింపజూచుట ప్రజల దురదృష్టముగాని వేరుకాదు. స్థానిక ప్రభుత్వమువారు ఈ విషయమును గమనించి వరదచే బాధితులైన ప్రజలకు అంత్యదశలో నున్నంగాని సాయము చేయము అను సిద్ధాంతమునే యనుసరింపక తగిన షోషాటు చూపి మంచికాలములలో తమ ఎల్ల యధికారమునకు లోబడి తమ ఎల్ల యాదాయమునకు కారణభూతులై ప్రవర్తించు ప్రజల కృతజ్ఞతకు పాత్రు లగుచు గాక యని నమ్ముచున్నాము.

సి. ఐ. డి. వారు-విద్యాలయములు.

విద్యాలయములు పవిత్రస్థానములు. అచ్చటి వాతావరణము పవిత్రవాతావరణము. విద్యార్థుల వాతావరణమున శిశువులు మాతృసన్నిధి యందు వలె సుసంరక్షితులు. కష్టమును నుండు గము లొనర్చి పుష్కల నందగో బృందపుర ప్రజలు యశోదాదేవికి మొరపెట్టినట్లు విద్యార్థులు నేర మొనర్చినయెడల బయటివారు విద్యార్థులకు మొరపెట్టి వారి మూలకముగా విద్యార్థులను విచారణకు తేవలసియుండును. ఇది లోకమున సంగీకృతమైయుండు న్యాయము. ఇదియే యెల్లసర్వరాష్ట్రములలోను అనుసరింపబడుపద్ధతి. మేము విద్యార్థులుగానున్న యప్పుడును నీ న్యాయమే చెల్లుచుండినది. క్రైస్తవకళాశాలాధ్యక్షులుగానుండిన డాక్టరు మిల్లగుగారు తమవిద్యార్థుల విషయమున పోలీసు వారు గాని బయటివారు గాని జోక్యము కలుగజేసికొనినచో వీరి కారవము నిలువ నిచ్చుచుండిన

వారు కారు. తరువాత కూడ ఇతరులు అధ్యక్షులుగా నున్నప్పుడు గూడ విద్యార్థులు కళాశాలలో గాని వసతి గృహములలో గాని యున్నప్పుడు వారిపై దోహదోపదేశజరిగినేని ఆ దోషమును అధ్యక్షులే విచారించి శిక్షించుచుండువారు, పోలీసువారు రాగా తరిమివేసిన తరుణములును మే మెరుగుదుము. ఇది యొక క్రైస్తవ కళాశాలకు మాత్రమే సంబంధించిన పద్ధతయని మే ము కొనజాలము. ఎల్ల విద్యాలయములలోను విద్యార్థులకు చెందినవరకు ఏ ఖని నడువవలసి యున్నను ఇతర శాఖాధికారులు అధ్యక్షుల మూలముగానే నడుపుచు వచ్చియున్నారు. నడుపుచున్నారనియే మా నమ్మకము. కాని ఇటీవల వంగరాష్ట్రము నందు మాత్రము ఈ యాచారము స్వల్పముగా భిన్నమైనది. విద్యార్థులు నివసించు ప్రత్యేకగృహములలోనికి పోలీసువారు దూరి సోదాలువేసి యున్నారు. అయిన నవి ప్రత్యేకగృహములు. విద్యాలయాధికారుల యాజమాన్యమున నిర్వహించబడు స్థానములు కావు. నేటికి సి. ఐ. డి. వారు విద్యాధికారుల గౌరవమును తామే సంపాదించుకొనినారు. వారణాసి పురములో హిందూవిశ్వవిద్యాలయము ప్రారంభమున పని చేయుచున్న దనుట మా చదువరు లెరుంగుదురు. ఆ విశ్వవిద్యాలయమునకు ముఖ్యాధికారులు ఆపవిత్ర త్రేత్రమునందలి సెంట్రలు హిందూ కాలేజి యనుటయు మా చదువరులకు తెలిసిన సంగతియే. ఈ కళాశాలకు సంబంధించి వసతిగృహములకు కలదు. అందులో తారతమ్యము కనియు నభివృద్ధి బోసినది ఇరువురు విద్యార్థులుండిరి. ఈ ఇరువురు విద్యార్థులే కారణమున నో పోలీసువారికి కావలసినవచ్చినారు. ఆ కారణము వ్యాధియో మనకిప్పటికి దెలియవు. అవి సరియైన వ్యసనో కాదో న్యాయస్థానములో గాని బయట పడవు. ఆ నిర్భాగ్యులకు పిల్లకాయలను అచ్చటి ప్రభుత్వాధికారులు దేశక్షేమ సంరక్షక శాసనము క్రింద నిర్బంధావాసమున నిడదలంచిరేని ఆ కారణములు తెలియుటకే మార్గముండదు. కారణము లెల్లవియైనను మన ప్రస్తుతాంశమునకు అవసరములు కావు. కారణములు మిక్కిలి చక్కనివే కావచ్చును. అయినను ఈ సందర్భమున సి. ఐ. డి. వారు జరిపిన పని మాత్రము విద్యాలయాల గౌరవమునకు పవిత్రతకు ననుకూలముగా కన్పించదు. మా కందియుండు నార్తనుబట్టి పైన పేర్కొనబడిన ఇరువురు విద్యార్థులకారకై సి. ఐ. డి. వారు వసతి గృహము మీదికి పరిశోధనకుగాను దండయాత్ర నైవలినారు. తారతమ్యముని వ్యవహారములలో పెట్టినారు. నభివృద్ధి కాంతము దొరికిక పారిపోయినాడట! ఇందులో విద్యాలయాధికారులకు సమాచారమైనను తెలిసినట్లు కానరాదు. విద్యార్థులు రాజకీయ దోషులను ననుమానమున్నదట. ఆ కారణముచేత విద్యాలయాధికారులను విశ్వసించరాదా? విశ్వసించుట తగదా? సి. ఐ. డి. వారి వలె సహాయము ప్రభుత్వమునానికి విద్యాలయాధికారులు చేయ నిచ్చగింపరా? విద్యార్థులను సరియైన మార్గమునకు దెచ్చుభారము సి. ఐ. డి. అధికారుల కెక్కువ కలదా? విద్యార్థుల కలదా? విద్యార్థుల బోధము స్వల్పము వైన యెడల గురువులదాని నెరుంగునట్లు ప్రభుత్వాధికారులు చేసినచో అనేకాభియోగములు లగ్నిపోవా? ఎట్లైనను విద్యార్థుల విషయమున విద్యార్థులకు ప్రత్యేకము లేకుండ పోలీసువారే చర్య బుచ్చుకొనుట న్యాయమగునా? ఈ సంగతులను ప్రభుత్వమువారు దేశనాయకులును ఆలోచింతురు గాక యని కోరుచున్నాము.

చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపుగారు
ఆస్త్రియా చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపుగారు పరలోక ప్రాప్తి జేరినారు. ప్రస్తుత మహాసంగ్రామమునకు కారణ భూతమైనది ఇతడే. సర్వోత్తమ అసాధ్యులగు తుది వక్త్ర మాన పుంపిని ఫ్రాంసిసు బోసెపు చక్రవర్తియే. ఆ చక్రవర్తి నేటికి యుద్ధకాల మధ్యమున ఈలోకమునుండి యదృక్పూర్వకముగా, అందువలన యుద్ధమున నెంతో విధేదము కలుగునని తలంపరాదు. నేటిదినము యుద్ధము ఆస్త్రియా చేయుచుండు యుద్ధము కాదు. ఆస్త్రియా చేయుచుండు యుద్ధమే యైనయెడల నెన్నడో ముగిసియేయును. కాని ఆస్త్రియా హంగరీ బల్గేరియా తుర్కీ ఆన్ని ప్రదేశములను ఏకశక్తియై జర్మనీ కార్యక్రమమున నడుపుచుండుటచేత చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపు పోయినను యుద్ధము మాత్ర మాతనితో పోజాలదు. చక్రవర్తి ఫ్రాంసిసు బోసెపుయొక్క తొందరపాటుచే ఆస్త్రియా మహాసంగ్రామమున కీడువబడి ఈ రెండున్నర సంవత్సరములుగా దెబ్బ తరువాత దెబ్బ తిని డప్పియున్నది. కావున ఫ్రాంసిసు బోసెపుతోనే యుద్ధమునకు కాకపోయేనేమని తనలోతాను అసంతృప్తియై గొణగుకొనునేనా తెలియును. అట్టి యసంతృప్తి యెంతవరకు యుద్ధముయొక్క పోకడను మార్చగలుగునో మదింపు నేయరాదు. ఎట్లైనను ఫ్రాంసిసు బోసెపుమాత్రము సంగ్రామ వక్తమును తప్పించుకొని మరి యొక రంగమునకు వెదలి పోయినాడు. లోకమును మహా వక్తమువా లావచ్చు ఆతనియాత్మ అచ్చట నెట్టి కాంతిని పొందునో ఎవ్వరు నమ్మింప గలరు?

సానికవార్తలు

(౧)
“నెల్లూరు” స్టీమురు:—క్రిందటి నెల 30 వ తేదీన బొంబాయినుండి బయలుదేరిన నెల్లూరు స్టీమురు నెల 18 వ తేదీన నువతలముగ మోరీసును జేరినది.
“కైబరు” స్టీమురు:—ఈ నెల ౪ వ తేదీన లండను లో బయలుదేరిన కైబరు స్టీమురు 21 వ తేదీ మంగళవారము నాటికి పోర్టు సెయిడ్ను జేరినది.
మోరీసుతపాలు:—మోరీసునకు బోవలయు తపాలు జనరలు పోస్టాఫీసువద్ద 27 వ తేదీ సాయంకాలము 4.45 గంటలకు కట్టివేయబడును.
చెన్నపురి వర్ష పాతము:—జనవరి మొదటితేదీ నుండి ఈనెల 19 వ తేదీకి వడివర్షము 38.08 అంగుళములు. ఈ కాలమునకే దామాషావై పడవల మున్నము 39.40 అంగుళములు.
సుగుణవిలాస సభ:—ఈ సభవారు నవంబరు 25 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు విక్టోరియా హాల్లను మంపరమున “మెర్చంట్స్ వర్క్” Merchant of Venice నాటకము నాన్లభాషలో ప్రదర్శించెదరు.
పట్టపర్తిలో విద్యార్థినిలు:—గత సంవత్సరము పట్టపర్తియందు గృహస్థులు కాన్వోకేషనుకు బోవనున్న విద్యార్థిని లండన్లోని కళాతీయ క్రైస్తవ యువతీసంఘమువారు నిన్నటిదినమున నొక విందాసగిరి.
మైలాపూరు సంగీత సభ:—వైశభవారి యాజమాన్యముక్రింద ఈనెల 26 వ తేదీ ఆదివారము సాయంకాలము 4.15 గంటలకు బ్రా. ము. ప్రభుత్వ భాగవతము గారు గోపాల నాయకత్వ మ్మూలము హాలులో, (శ్రీ) కపాళేశ్వర స్వామి కోవిలసమీపమున) వల్లీపరిణయము హరికథ జెప్పెదరు.
లక్ష్మీశృంగార సుమయంజరి:—అను సుస్మృత గ్రంథమునకు దుర్బాసు ప్రబుద్ధాణ్ణ శర్మగారు చేసిన యాంక్ష భాషాంతరీకరణము ప్రతికాముఖముగ లోగడ విమర్శింపబడినది. దాని నెల 0-4.0 వలయువారు నెల్లూరు రాజకీయలోని గ్రంథ కర్తకు వ్రాసిన బడయగలరు.
సన్నుక సాన్నిధ్యము:—మదరాసు ప్రెస్సు ప్రతికా కార్యాలయమునందలి బంత్రాతు సుందరలాలు సంపాదకుని సేక నొక కమరులో వచ్చిన రూ 2-1-0 విలువగల పోస్టుస్టాంపుల నుండింప బ్రయత్నించినందున వారికి ఆరు మాసములు కఠినశిక్ష విధింపబడెను.

కమ్మవిద్యార్థి మహాసభ:—కమ్మకులవలలో నీ వత్సరమున, బి. ఏ., పట్టభద్రులై విశ్వవిద్యాలయ నత్కారము నొందనున్న వారిని గౌరవించ మదరాసు, తిరువెట్టిచిది ముత్యాలపేట హైస్కూలు భవనములో ఈనెల 25-వ తేదీన సాయంకాలము 3 గంటలకు చెన్నపురి కమ్మవిద్యార్థి బోక సభ గావించెదరు.

మదరాసు మరణజాబితా:—18 వ తేదీతో నంత మగు వారములోపల చెన్నపురియందు మరణించిన యువలోపి యనుడు 1; యూ రెషియనులు 8; భారతీయ క్రైస్తవులు 15; హిందువులు 248; మహమ్మదీయులు 30; మొత్తము 302 మైలు. నకు పడిన మరణసంఖ్య 30.3.౧౩ సంవత్సరముల దామాషావై మైలునకు పడిన మరణసంఖ్య 42.2.

మదరాసు యువజన వాఙ్మయ సంఘము:—సంఘమువారి యాజమాన్యముక్రింద ఈ నెల 25 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-45 గంటలకు బ్యాచ్ నెను మహాముత్తయప్పను వీధియందలి 53 వ నెంబరు మంపరమున బి. వి. ముబ్బరాయగారు “తెలుగు వాఙ్మయ విమర్శనము” గూర్చి తెలుగున నుపన్యసించెదరు. బి. హరిసర్వోత్తమరావు ఎం. ఏ. గారు సభాధిపత్యమును వహించెదరు.

డాక్టరు ఎం. ఆర్. గ్రంథి. ఎం. బి. బి. ఎస్.
గారు:—బి. ఎం. ఎస్. కళాలో నొక క్షేంపరీక్షిమిషను నొక బడి మీద బొంబాయికాఖలో నిమగ్నింపబడి. క్రిందటి నెట్టెంబరునెలలో మీద బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయమున డిగ్రీ పదవిని వడసిది. మీరు మదరాసు పురవాసి బి. పోలసామ్మయ్య డి. ఏ. గారి కొమారులు. ఎ. ఎ. ఎస్. పదవిని వడసిన వైశ్వవిద్యార్థులలో ప్రథములు. వైద్య పట్టపదవిని వడసిన వైశ్వవిద్యార్థులలో రెండవవారు.

శ్రీధరవత త్వబోధిని సభ:—వైశభవారి యాజమాన్యముక్రింద పండిత టి. లక్ష్మీకాచార్యులవారి వలన ఈనెల 24 తేదీ శుక్రవారము సాయంకాలము 6 గంటలకు దువ్వంతరాజు చరిత్రమున, 25వ తేదీ శనివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు భిక్షువనమును, 26వ తేదీ ఆదివారము సాయంకాలము 4 గంటలకు సత్యవతి పరిణయమును, అను మూడు కాలక్షేపములు సామలకారుడేని హిందూ కుటుంబానికి కల్గి హైస్కూలు భవనమున జరుగగలవు. ఆదివారమునకు 7 గంటలకు వై పండితుల వారివలన నొక ఉపన్యాస మియబడును.

రాజద్రోహపు ఖైదీలు.
కాచోరు, నవంబరు 22:—1915 సంవత్సరపు రాజద్రోహ బందిపోతుల సందర్శనకు వస్తువడిన భార్యకరింపు, ల. లీవ్ సింగు, భూతాసింగు అనువారు జలంధరు కైదునుండి పాటిపోయిరి. లీవ్ సింగును మణిల పట్టుకొనిరి. తక్కిన ఇద్దరైన పట్టుకొనువారికి 500 రూపాయల బహుమాన మియబడును.

ప్రాచీనరామమూర్తిగారు

ఇండియన్ మోరక్యులెస్ అనగా భారతీయ భీముడు అని ప్రసిద్ధిజేరిన కోడి రామమూర్తిగారు నవీనచయత్కార విద్యార్థివీణులగు ముగ్గురు మందితో చెన్నపురికి విచ్చేసి శ్రీ పెల్లూరు ప్రభుప్రభుగారి ఆదరణక్రింద 1916 సం. శిశైబరు 6 వ తాళిముండియు రెండు వారములు చెన్నపురి ఎస్టేషనుకు ప్రదర్శన విచ్చెదరు. ఆ నాడు శ్రీవారలు కూడ దయచేయుదురు. ఆ నాటి సామ్మ మద్రాసు యుద్ధనిధి కియ్యబడును. ఇకను మీరు ఈ ప్రాంతముల లెమ ప్రదర్శనమును జరుపరు. టి. కె. ప్లెస్సె, మద్రాసు వెస్టు అండుకో, వారివద్ద దొరకును.

ఐరోపా మహా సంగ్రామము

జర్మనీవారు గ్రీసుమీద యుద్ధమును ప్రకటించిరా?

గ్రీసు - శత్రు దేశముల మంత్రులను మిత్రమండలివారు పంపివేయుట

0000000000000000

ఆస్ట్రియా - నిర్బంధ నైతికతాసము వీగిపోవుట

జర్మనీ

(రైటరు ఏ. జి. స్పీ.)

ఇంగ్లండు

అహంకార పదార్థములు

లండను, నవంబరు 11:— లాయిడ్ జార్జిగా రెల్లెప్పాడును యుద్ధవిషయముననే ననిశ్చయించుచున్నాడు; కాని అహంకార పదార్థముల విషయమున బహుశః పనిచేయగల "క్షేమము" పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

అన్యాయమైన యుద్ధము

లండను, నవంబరు 21:— ఎవ్వరును ఇట్టి అన్యాయమైన యుద్ధమునకి సమ్మతించజాలరని "ఈవినింగుపోస్టు" పత్రిక వ్రాసినది.

జర్మనుల తప్పుడు వాతలు.

లండను నవంబరు 21:— నవంబరు 14వ తేదీన ఒకప రాసు యుద్ధశాసన ఇంగ్లీషు అభ్యాసమునందు ముంజినట్లు జర్మనులు ప్రకటించిన ప్రకటనము తప్పుని ఎడ్మిరాల్టీవారు ప్రకటించుచున్నారు.

సహాయ సేనలు.

లండను, నవంబరు 20:— సహాయ సేనలు తరుచుగా నున్నందున, వానిని నిర్బంధమునై భర్తీచేయుటకు ప్రజాప్రతినిధి సభలో సభ్యుల సమ్మతి తీసికొనబడునని టైముస్ పత్రికకు వాసింగ్టన్ విలేఖకుడు వ్రాసెను.

ముంచబడిన స్త్రీమరులు.

లండను, నవంబరు 22:— స్వీడనువారిని "జోకింగ్" "బ్లిక్ లాండు" అనునవియు, నార్వేవారిని "ఫిన్" "పర్నాస్" "అనునవియు, డాల్ఫిన్" అను డచ్చినాకాయను ముంచబడినది.

బాల్కను

గ్రీసుస్థితి.

లండను, నవంబరు 21:— శాంతికాలమునందుకంటె ఎక్కువగానున్న క్షిరంకులను తుపాకులను తమవరముగా నిచ్చివేయవలయు నని మిత్రమండలివారు గ్రీకు ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి.

శత్రు సేన.

లండను, నవంబరు 21:— 25 ఆస్ట్రియను జర్మను సేనలు వలేషియా మధ్య భాగమునకు! బోవుచున్నవని పరాసు యుద్ధ తంత్ర విశారదులు చెప్పుచున్నారు. శత్రువులు కింపో లంగుకు చుట్టులిరిగి వచ్చుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. అట్లైన కార్యక్రమముల అడవులకు దక్షిణముననున్న రోమేనియనుల వెనుకనుండి శత్రువులు కింపోలంగుకు పోవలసియుండును.

జర్మనుల ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 21:— సెర్వియనులు విజృంభించి ముందుకువచ్చుచున్నందున తాము మొనాస్టరును వదలిపోయి తినిని జర్మనులు ప్రకటించిన ప్రకటనమునందు సెర్వియనులు ప్రతిఘోషించి బడనున్నందున జర్మనులు మొనాస్టరును వదలివేసినది కొందఱు అభిప్రాయించుచున్నారు. కెనాలిదుర్గములతి ప్రాముఖ్యమైనవి. బల్గేరియాను మిత్రమండలివారు వానివేదమున బోయి పట్టుప్రయత్నమును వదలివేసిన తరువాత సెర్వియనులు తూర్పునున్న కొండలవీధినుండి ముందుకువచ్చి కెనాలి యొద్ద శత్రు సేనలను ప్రక్కనుండి ముట్టడింపగలిగవచ్చును. సెర్వియను లీప్రయత్నములను సక్రమముగా జరిపి జయించిరి. దీనినే శత్రువు లొప్పుకొనిరి.

గ్రీసులోని శత్రురాయబారులు

ఏథెస్సు, నవంబరు 22:— గ్రీసులోని శత్రురాయబారులు తాము కొన్ని దినములైన వెనుక వెదలిపోవునట్లు అనుజ్ఞానీయ చరణని చెప్పిరికాని వారి విజ్ఞాపనను త్రోసివేయబడినది. వారిందఱును లేవదీసినను తప్పుక వెదలిపోవుదురు.

పట్టువడిన సామగ్రి.

అలహాబాదు, నవంబరు 22:— "డెయిలీ టెలిగ్రాఫ్" పత్రికకు కోమలిలేఖకు డిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:— కొన్ని దినముల క్రిందటనే శత్రువు లాఫురమును వదలివేయవారంభించిరి. భోజన సామగ్రిల ననేకములను, యుద్ధోపకరణములను వదలివేట్టి పోయిరి. శత్రువులు కొందఱు సివిలియనులను ఇండ్లలోనుండి లేచిపోయి యిండ్లను తగులబెట్టవలయునని ఆజ్ఞాపించిరి. విశేషముగ సామగ్రిపట్టువడినది రోమనగరమున కనేక తంత్రపార్శ్వములను. బహుశః మొనాస్టరు పతనము సెర్వియాలో శత్రువులు ప్రకటించ నీయలేదు. దీనివలన ఏథెస్సుస్థితు లేట్లు మారినవో యింకను దెలియలేదు.

బెర్లిను నగరము.

మొనాస్టరుపతనము బెర్లినునగరమున విశేష సంతాపమును గలిగించెననియు, వెర్దెవా రనేకులు బల్గేరియను సేనాధిపతులను నిందించుచున్నారనియు "ఎక్స్ ప్రెస్సు" వాగ్దాసంఘమునకు ఆంట్టావ్ విలేఖకుడు వ్రాసెను.

బల్గేరియనులపై తప్పుపడుట.

సెర్వియారంగమున నుండిన టైముస్ పత్రికా విలేఖకు డిట్లు చెప్పెను. ఒక జర్మనుభిరంగిదళమువద్ద నున్న బల్గేరియనుపదానిసేన దానిని లక్ష్యముచేయకుండాగా సెర్వియనులు వెనుకనుండిచ్చిపడి ఖరంగులు కదలింపబడక ముందే వానిని పట్టుకొనిపోయిరి. బల్గేరియను లుత్తరువులు లేకయేపనినైనను చేసి కష్టముపెత్తురు.

పోర్చుగలు

"మెషీకో" అను పోర్చుగీసువారి నావ

సముద్రాంతగ్రామిని తప్పించుకొనుట

లండను, నవంబరు 21:— ముందు "కోల్కర్" అను జర్మనునావగా నుండిన పోర్చుగీసువారి "మెషీకో" అను నావ ముంచివేయబడినది 19 వ తేదీ రైటరు వార్తవలన దెలిసెను. కాని "మెషీకో" అనునది సముద్రాంతగ్రామిని తప్పించుకొని సుగర్ శీతముగ నున్నదని "మార్నింగుపోస్టు" పత్రికకు లిస్బన్ విలేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

జర్మనీ

జర్మనీలోకి పంపబడినవారు

లండను, నవంబరు 21:— ఇదివఱకు బెలిజియము ప్రాన్సు దేశములనుండి జర్మనీకి పంపబడినవారు ఒక్కొక్కడును కొంతకాలము నిచ్చినవెనుక వదలివేసిరి. జర్మనీకి పంపబడుటకు సిద్ధము చేయబడినవారు 50 పౌను లిచ్చునెడల వారిని వదలివేయుదురు. ఈ మొత్తమును 25 పౌనులవఱకు తగ్గించిరి.

జర్మను నైమానికులు

పత్తములను పడవేయుట.

లండను, నవంబరు 20:— మిత్రమండలి విమానముల దాడియందు జర్మను సివిలియను లనేకులు చంపివేయబడిరని మిత్రమండలివారు ప్రకటించిన విషయము లన్నియు తప్పులనియు, మిత్రమండలి విమానములకు ప్రతిగా తాము విమానముల దాడి సలపుమనియు జర్మను నైమానికులు పత్తములపై ముద్రించి ఫోన్సు రంగమునందు బడవేసిరి.

జర్మను విదేశ ముత్రి

రాజీనామా యిచ్చుట.

లండను, నవంబరు 22:— జర్మను విదేశమంత్రి హెర్ వాన్ గాగో అనునతడు ఆ నాతోగ్యకారణమున తనఉద్యోగము నకు రాజీనామా యిచ్చెను. అతని సహాయకార్యదర్శి హెర్ జిమ్మర్ మన్ అనునతడు మంత్రిగా నియమింపబడునని బెర్లినులో ననుకొనుచున్నారట!

చాన్సులరు ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 16:— హెర్ షిక్ మన్ అను నతడు వర్వాట్సు పత్రిక కిట్లు వ్రాసెను. శత్రువులు జర్మనీ దండయాత్రను మానుకొనునెడల సంధి ప్రయత్నములు సలుపవచ్చునని చాన్సులరు వాక్యములవలన స్పష్టమగుచున్నది. తటస్థ దేశమువారు మధ్య వర్తకుగానుండుటకు మిత్రమండలి వారంగీకరింపనియెడల యుద్ధ మింకను జరుగును. తటస్థ దేశముల వారు కొందఱు ఇకముందు మధ్యవర్తులుగా నుండురని తెలియుచున్నది.

ఆస్ట్రియా

ఆస్ట్రియను చక్రవర్తి మరణము.

ఆంస్టర్లామ్, నవంబరు 22:— ఫ్రాన్సిస్ జోసెఫ్ చక్రవర్తి (ఆస్ట్రియా చక్రవర్తి) సోక్ బ్రూక్ మందిరమునందు గత మంగళవారము రాత్రి 9 గంటలకు మరణించెను.

ఈజిప్టు

అబిసినియా సిత్తి.

అలహాబాదు, నవంబరు 22:— "పర్మెనియ" పత్రికా కెయిరో విలేఖకుడు అబిసినియా స్థితులను గూర్చి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు.— గత జూనుమాసమునందు మిత్రమండలి ప్రజలందఱిని చంపివేయుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను. ఇటలీ మంత్రుల స్థానము ప్రక్కనున్న కొందఱు దేశీయులందు హత్యబుద్ధి ప్రారంభ మయ్యెను. ఇటలీమంత్రి యింటియొద్ద యొక తగవుకు ముందు ఆరంభించిరి. మంత్రి అదేమయో తెలిసికొనుటకు కిటికీలోనుండి తొంగిచూచెను. ఒకరు అతనిపై తుపాకులను గాల్చిరి. అతడు బయటికి వచ్చిన వెనుక మఱికొన్నిగుండ్లను గాల్చిరి. ఇంతలో ఇతర మంత్రులువచ్చి వారిని పాఠశాలిరి. మఱునాడు యాన్సాచక్రవర్తి తనంతట తానే మంత్రుల తూమాపణను వేడవచ్చెను. మంత్రిని హత్యచేసి యుండునెడల అబిసినియాలోని మిత్రమండలి ప్రజల నందఱిని హత్య చేసి యుండురు. కాని ఈ కార్యములు ముందుగా ప్రజలకు తెలిసిపోయెను. చక్రవర్తి తనవనియే నెగ్గినదని ప్రకటించుచుండెను. కొంతకాలమునకు యాన్సాచక్రవర్తి ఒక మహామృత్యుని స్త్రీని వివాహమాడెను. ఆమె తనచుట్టుముల నాడేశమునకు రావించి మహోద్యోగములను వాఠకిప్పించెను. ప్రజలకు చక్రవర్తిపై కోపము గలిగెను. వారు మెలూన్ వద్దనున్న బిషప్ప అగ్రాసనాధిపత్యము క్రింద సభచేసి యాన్సాచక్రవర్తిని రాజ్యభ్రష్టునిచేసి అతని స్థానమును జడిటు అను రాజకుమారి కొనంగుటకు తీర్మానించిరి. అట్లే చక్రవర్తిని భ్రష్టునిచేసి రాజ్యమును అతని మనుమరాలి కొనంగిరి. ఇంకను స్థితులు బాగుపడలేదని తెలియుచున్నది.

తూర్పు ఆఫ్రికా

ఆఫ్రికా రంగము.

వర్తకము మఱలసాగుట.

లండను, నవంబరు 20:— డార్ ఎస్సలమ్ అను పురమున కుత్తరమున మిత్రమండలివారు రాక్రమించుకొనిన శత్రు ప్రదేశములందు వర్తకము మఱల దిసెంబరు 1 వ తేదీనుండి సక్రమముగా జరుగుచుండునని రైటరుకు కేవలపును విలేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

ఆస్ట్రిలియా

నిర్బంధ నైతిక సేవ ఎన్నికలు

మెల్బోర్న్, నవంబరు 22:— ఈ సందర్భమున 1085000 మంది అనుకూలముగను, 1146000 మంది ప్రతికూలముగను అభిప్రాయము నిచ్చిరి.

స్కాట్లండు యునైటెడ్ ఫ్రీచర్చి.

లండను, నవంబరు 22:— రాబోవు సభకు బొంబాయిలోని ప్రెస్బిటేరియన్ మెచికన్ గారిని మాడలేటరుగా నియమించిరి

అమృతాంజనండిపో, బొంబాయి అండ్ మద్రాస్

దేశీయ తంత్రీ వార్తలు

[మా విలేఖకుల వద్దనుండి]

దక్షిణ హిందూస్థానము.

లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలక్ గారు

21-వ తేదీనాడు తిలక్ గారు హోస్పేటనుండిగా పోవుచున్న తెలిసి హోస్పేటజనులు స్టాటుఫోనుపై వేచి యుండిరి. తిలక్ గారు రావందున తిలక్ గారి గహచరు లగు మదనమోహన రాంజీగారిని జనులు సత్కరించి తిలక్ గారి కొంగుకుదని యొక సన్మానపత్రమును సమర్పించిరి. ఆపత్రము నందు వారు తమ చూడనంతోషమును వెలిపి, ఇటీవల బొంబాయి డ్వాకోల్టర్లో తిలక్ గారికి గలిగిన విజయమునకు వారిని అభినందించుచు తిలక్ గారిని దీపించి సత్కరించిరి.

పోతనూరు వార్తలు.

పోతనూరు, నవంబరు 22:—నిన్నటిరాత్రి పోతనూరు ప్రేక్షకులవద్ద 50 వ మైలుసమీపమున కళ్యాణం అను ఒకరైల్వే మాటీ. ఎస్. 13, సి.సి. 13 అను ప్రదర్శనముల నడుచు పది చేయుచుండగా ఇంకను అరవినాడుగా పోయెను. అరకు వెంటనే చూడించెను. పోలీసువారు పంచాయతీ చేయుచున్నారు.

తిరువనంతపురము వార్తలు.

కల్లకోట, నవంబరు 22:—ప్రతికలలో విద్యాశాఖ డైరక్టరు పరినిషిడేయుటకును ర్వి నయగుచున్న తీవ్రవిమర్శనల నందవచ్చునన డైరక్టరుగారే సంతోషమువారు డైరక్టరుపనిని మాన్పినేయగలంపలేదని చెప్పిరి.

బొంబాయి

బొంబాయి యుద్ధనిధి

గొప్ప విలుము ఫరలు.

బొంబాయి, నవంబరు 22:—బొంబాయిలో జరుగుచున్న గొప్పవిలుము పునరుండీయువద్ద గవర్నరు గారివలన ప్రారంభింపబడినది. ఈ యేలమునందు బొంబాయి రాజధాని యుద్ధనిధి కిని, బాధనివారక నిధికిని పలువురు దేశాభిమానులచే నీయబడిన కస్తుల లన్నియు సమ్మిడియ నుద్యమింపబడినది. ఉత్తమ నా విద్యార్థి కమాండరు సేవ్ నుగారు కార్యక్రమము సుప్రకమించిరి. డి. బి. విన్నింగు గారు విలుముపాటకుడుగ నుండెను. 5000 ల కస్తువులు విలుములో సమ్యకలసి యుండెను. ఈ కస్తువులను బొంబాయి రాజధానిలో వారు మాత్రమే గాక హిందూ దేశమునకు చంపటకు లక్షాధికారులు మొదలు భిక్షాధికారుల వరకుగల జనులు యుద్ధనిధికిచ్చియుండిరి. సింధియా చూహా మొదలగు ప్రముఖులచటికి విచ్చేసిరి. మొదట నమ్మబడిన కస్తువులకు పాట చాల ఎక్కువగా నుండెను. రాణిగా రిచ్చిన యొక చిత్రపటమును మోస్తే కాకూరు సాహేబుగారు రూ 5000లకు పుచ్చుకొనిరి. హాడ్వింజి ప్రభువుగారి సంతకముతోనుండు చిత్రపటమును గూడ వారే రూ 200 లకు కొనిరి. విక్టోరియా మహారాణిగా కొక చేపలవాని కేదియో గడిచి విడిచించుచున్నటుల చిత్రపటపడిన పటమును జాగ్సూరు మహారాజుగారు రూ 2600 లకు కొనిరి. ఏల మింక మూడు గోలాలహకును జరుగగలరు.

బొంబాయి పంచెములు

బొంబాయి, నవంబరు 22:—మొదటిపంచె మొక మోటారుబండి. దాని నొక ఆంగ్లేయదాది సంపాదించుకొని యెను. రెండవపంచెయొక యొక పిల్లయెను. దాని నొక పార్సీ యుండు సంపాదించుకొనెను.

వెల్లింగ్ డన్ ప్రభిణి

బొంబాయి, నవంబరు 23:—వెల్లింగ్ డన్ ప్రభిణి గారికి కున్యభ్యంము దగిలినది గాన ఆమె కొన్ని దినముల వఱకు ఏనులకును బోదు.

బంగళాము

కలకత్తాలో వచ్చుజ్వరము.

కలకత్తా, నవంబరు 22:—కలకత్తాయందు ఈజ్వరము గాకంప లేయుటకు నలువలసిన ప్రయత్నములను గూర్చి ప్రభుత్వమువారు యోచించుచు తానిటరీ కమిషనరుగారికి వ్రాసిరి.

పంజాబు

ఫిరోజిమాహరు హత్యకేసు

మరణశిక్ష భాయము చేయబడుట.

లాహోరు, నవంబరు 22:—ఫిరోజిమాహరు నెషన్సు జడ్జి విల్బురు ఫోర్బుగారు నూర్జాండనువానికి ఉరిశిక్షను విధించెను. ఫిరోజిని దేశాంతరము నుండి వచ్చినవాడు. 1914 వ సం॥ నవంబరు 27 వ తేదీని కొంతమంది గ్రామస్థులు కలసి ఒకపోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరుగారిని ఒక జయిల్దారుని చంపివేసిరి. రాజద్రోహులు వెంటనే పట్టుకొని శిక్షింపబడిరి. కాని వారిలో కొందరు తప్పించుకొని పోయిరి. ఆ తప్పించుకొని పోయినవారిలో నూర్జాం దోకడని వానిపై కేసురాగా నెషన్సు జడ్జిగారు వానికి మరణశిక్షను విధించిరి. అందుపై ముద్దాయి అసీలుచేసికొనగా న్యాయమూర్తులు సాదీక్, బ్రాడ్వేగారలు అసీలును కొట్టివేసిరి.

ఢిల్లీ

పల్లెకునర్కున్ డిపార్టుమెంటు.

పరిశోధక మండలి.

ఢిల్లీ, నవంబరు 22:—ఇండియా కార్యదర్శిగారి యనుమతిపై రాజప్రతినిధిగారు నాగపూరు డివిజను కమిషనరు ఎఫ్. జి. స్ట్రెగారి యాజమాన్యము క్రిందనొక కమిటీ నేర్పరచిరి. పల్లెకునర్కున్ డిపార్టుమెంటులో, కట్టడములు రోడ్డుల కాఖిలోని యుపక్రమణములును, పద్ధతులును, కార్యక్రమములును ఎక్కువ దృఢత్వమును, లాభమును గలిగించి యాధునికము ననుసరించుచుండుటకు దగిన యేర్పాటుల నాలోచించుట కి కమిటీ స్థాపింపబడినది. హిందూదేశములో నుండు ఇంజనీయరులకు విద్య నభివృద్ధికి తద్వల్లయు, సివిలుకట్టడముల పని సాధ్యమైనంతవరకు నీకాలముండి తొలిగించి స్థానికాధికారులకును, జనులకు నప్పగించుటయుగూడ నీసంఘాద్యయములుగా నున్నవి. సంఘమునంద దృఢత్వముగాక నలుగురు సభ్యులుందురు. వీరిలో నీకాఖయందు పనిచేసి పించెనుపుచ్చుకొని నట్టివారిలో నొకరును, ఉద్యోగస్థులుకాని భారతీయులలో నొకరును, ఇంగ్లాండునందలి లోకలు గవర్న మెంటు బోర్డు ఉద్యోగస్థులలో నొకరును, లండను కౌంటికంటులో నొకరును ఉండురు. కడపటి ఇద్దరును ఇండియా కార్యదర్శిగారిచే నియోగింప బడుదురు. ఈ కమిటీ జనవరి నెలారంభములో బొంబాయి నగరమున సాక్షి విచారణ చేసి పిమ్మట మదరాసు, కలకత్తా, బంకీపూరునాగపూరు, అలహాబాదు, లాహోరులను జూచెదరు.

న్యాయస్థాన వార్తలు

(0)

ఎగ్జూరు పోలీసుకోర్టు

సి. బి. ఎన్. పెల్లి గారు.

నవంబరు 23 గురువారము.

బూటకపు మహారాజుగారు

జెయిన మహారాజు, మహేంద్రసింగు మారి యను బూటకపు పేరుతో ఉత్తరహిందూస్థానమున వసేకులను నం చించిన మాత్రాలు అయినవై ఛీపు ఇన్స్పెక్టరు జ్ఞానప్రకాశముపిల్లగారిచే నారోపింపబడిన కేసు నేటిదినమున విచారణకు వచ్చెను. పి.ఆర్. అందు సన్ను కంపెనీవారి నితను పై ధాంబికపు పేరుతో వంచించి రూ 1031-11-0 నిలువ గల బంగారు నరుకుల న పహరించినటుల నేర మారోపింపబడినది. ముద్దాయి రూ 10000 ల ఫగావత్తుపై విడచి పెట్టబడినది. నేటి దినమున కొద్దనకు హాజరు కాలేదు. ముద్దాయి సాఫేవేషమున నొక ఛాయాపటమును, హిందువులకై నొక ఛాయపటమును, దొరవేషముతో నొక చాయాపటము ను తీయించుకొనియుండెను. ఆ పటములు కోర్టులో దాఖలు చేయబడినవి. ఈ కేసులో బొంబాయి వక్తులు గాయచంద మోతీ చందుకంపెనీ మేనేజరు తోషి రామాజీబాయి రాజా భాయిగారును, ప్రోసిక్యూటింగు ఇన్స్పెక్టరుగారును పక్షింప బడిరి. జులై నెలలో ముద్దాయి ఒకబంగారు గొలుసును తనవద్ద నుంచి రూ 121-4-6 లకుమరయొక గొలుసును తీసుకొనినటుల మొదటిసాక్షి చెప్పెను. సాక్షి వాని ఛాయాపటమును గుర్తించెను, ముద్దాయి ఏప్రిలు 28 వ తారీఖున ఆబంగారు గొలుసు నకు వ్రాసియుండెను. కేసు వచ్చే బుధవారమునకు వాయిదా నేయబడినది.

చెన్నపురిలో తుపాను.

ప్రాణాపాయము కలుగుట.

నిన్నటి యుద్ధమునుండియు వర్షము ప్రారంభించి నూర్జరస్థిలేతుండ కురిసినది. సాయంకాలము 6 గంట లకు సరికి గాలి చాల హెచ్చినది. దారినదయవారు జోగవలసి వచ్చినది. బ్రాడ్వేలో ట్రాముబండ్ల కాధారముగు విద్యుత్తంత్ర తగిలినది. వీరలన నొకరికి ప్రాణాపాయముకలిగె నని వదంతి కలిగెను/గాని రూ ఢి. వ. గ్రహ నము తెలియలేదు. రాత్రియంతయును వర్షమును గాలియు విపరీతముగ నుండెను. మన్నడిప్రాంతముననొక దురదృష్టవంతుడు తూము కాలువలు వర్షపు నీటిచే నిండి రోడ్డుపై నీరు ప్రవహించుచుండుటచే గుర్తించలేక తూము కాలువలో పడి మృతి నొందెను. ట్రాముబండ్లు బ్రాడ్వేలో నాగిపోయినవి. సాయం కాల మిండ్లనుండి నీధిలోనికి వెళ్లిన వారు రాత్రి 8,9 గంటలకు మరల నిండ్లు చేరుటగూడ చాల కష్టమైనది. చెట్లకొమ్మలు చాల విరిగినవి. ఎన్నియిండ్లుకూలినవో ఎన్నిప్రాణములు నష్టమైనవో వివరములు తెలియలేదు గాని ఏడుబావులకు ప్రక్కనుండు సాళయప్పవీధిలో నొక ఘోర మరణము జరిగినది. ఆ వీధిలో 27 వ సంఖ్యగల గృహమున 5-6 ఏండ్ల ఈడుగలతల్లిలేనిపిల్ల లిద్దరు గాలికిని వానకును వెచ్చి ఇంట వెనుకను పెద్దవారులేకుండుటచే నొక గదిలోనొక పెద్ద కర్ర పెట్టెలో నూర్చుండినట్లు గాలినడి కా పెట్టెయూరపడి గడియగూడ పడిపోయినది. కాన వారు మూలపెట్టె మీలు కలుగలేదు. వారా పెట్టెలోనున్న సంగతి ఎవరికిని తెలియదు. వారితండ్రి ఏ.పనివిదనో పోయి గాత్రి 7 గంటలకు యింటికివచ్చి ఇల్లంతయు వెదకెను. పిల్లలు కనబడలేదు. చిరకు రాత్రి 12 గంటలకు ఆ పెట్టెను ఎదాలబముగ తెరుచగా దానిలో నాపిల్ల లిద్దరు ను మృతి నొంది యుండిరి. వారిని వెంటనే జనరలు హాస్పిటలుకు తీసికొనిపోయిరి గాని లాభము లేకపోయినది. ఆ పెట్టె గజమునిడివి 3/4 గజముఎత్తు కలిగియున్నది దానిని పోలీసువారు తీసికొనిపోయిరి. ఆ పెట్టెలో వా రూపిరి ఆడకయే మృతినొందినని తెలియుచున్నది.

నిన్నను పగలు 10-30 గంటలకు హాస్పరులోని జండా కొయ్యకు తుపాను చిహ్నమును లేవనెత్తిరి. అతి తీవ్రమగు తుపాను చెన్నపురిమీదుగా పోవునని వారు నూచించిరి. సాయంత్రికామపాను వ్యాపించినది. రాత్రి 2-3 గంటలకు వర్ష హార్యులలోనున్న చిన్న తైటుహానును దానిచుట్టుము 5000 టన్నుల గచ్చుదిబ్బయును విరిగిపడినవి. ఇది ఎన్ని తుపానులు పట్టినను కవల దని నమ్మియుండిరి. తైటుహానులో ముగ్గురుండిరి. వారిలో నొకడు సముద్రములో నీరుచుండ నేడునేకునకు కాపాడిరి. తక్కినవారిద్దరును కనబడలేదు. హాస్పరులో పోలీసులు- హార్వరు వుద్యోగులు నందరును తెల్లవారు వరకును కాచియుండిరి. నిన్నను హాస్పరులో 5 స్త్రీయరు లుండెను. వానిలో 2 రాత్రి 8-9 మధ్య వెదలి పోయినవి. తక్కిన మూడును సురక్షితముగ నున్నవి. నేడు మధ్యాహ్నము 12-15 వరకును తుపాను చిహ్న మెత్తబడియే యుండెను. పిమ్మట దానిని తీసివేసి కాంతి చిహ్నము నెత్తిరి. చాల చెల్లు విరిగినది. ఇండ్లు కూలినవి. తెలి గ్రాపు తీగలును ట్రాముకారు తీగలును తెగినవి. కలపాకులోను చేకుపట్లోను చాలా ఎలక్ట్రిక్ ప్రదర్శనములు కూలినవి. తీగలు తెగినవి. కోటలో పెద్ద చెల్లు చాల కాలమునాటికి కూలినది. తుత్తికుడినుండి ఉదయము 7-30కు రావలసిన బొటుమెయిలు ఇంతవరకు (మధ్యాహ్నము 2-30) ను రాలేదు. విల్లిపురము చెంగల్పట్టులకు వకురు తెలిగ్రాపు ప్రదర్శనములు కూలుటచే వార్తలు రాలేదని ఎగ్జూరు ప్రేక్షకు వారు చెప్పిరి. నేడుదయము 11 గంటలకు స్పెషలుబండిలో ట్రాక్కు నూపర్చెంటు గారు విచారింపబోయిరి.

బెంగుళూరులోని “జెయిల్ పోస్తుపత్రిక”

బెంగుళూరు, నవంబరు 23:—ఇ. మెర్విన్ స్క్రిట్ గారు బెంగుళూరులోని “జెయిల్ పోస్తుకంపెనీ” కట్టి పెట్టింప వలయునని జిల్లా జడ్జికోర్టులో కేసుతెచ్చెను. మెర్విన్ గారు జెయిల్ పోస్తుకంపెనీలో, వేయిరూపాయల విలువగల 40 భాగములను గలిగియుండిరి. కంపెనీ ప్రభుత్వమువారి సమ్మతి నొందిన 1909-వ సంవత్సరము నుండి తమ కేసు యు లాభము రాలేదని చెప్పిరి. గత సంవత్సరము జనవరి మాసమున ఈ కేసు మైలుచేయబడినది. కాని సమాధానము కుదురునేమా యని ఇంతవఱకు వాయిదాలు నేయబడుచు వచ్చెను. నిన్నటి దినము కేసు విచారణ ప్రారంభ మయ్యెను.

The bulk of the remaining population of illiterates. The Germans expelled the intellectuals, offering them passports to the West, and deported the labour leaders. He has no without leaders, and is unhelpful to the armies. Lithuania is included in the

TELEGRAMS.

ROUMANIA.

The Invading Force.

LONDON, November 22. The French experts estimate that twenty-five Austrian and German divisions are moving towards the heart of Wallachia. The enemy is also carrying out a turning movement in the direction of Kimpolung. The latter move seems to take in the rear of the Rumanians who are defending the region south of the wooded Carpathians.

PETROGRAD, November 22.

It is reported out here that General Von Falkenhayn's success is confined to the least important front, namely, the Rumanian left. The dangerous sector is Eastern Wallachia, where victory would give the enemy the whole of the west of Rumania, including Bukharest, but here the enemy attacks have been steadily repulsed, and it is at present very difficult for General von Falkenhayn to advance eastwards owing to hundreds of mountain streams which interest the country north and south.

PORTUGAL.

The Submarine Campaign.

Portuguese Steamer "Machico" Escapes.

LAHORE, November 22. LONDON, November 21. With reference to Reuter's message dated the 19th instant stating it was feared that the Portuguese steamer "Colmar" had been sunk by a submarine, the "Morning Post's" Lisbon correspondent states that the "Machico" escaped.

AUSTRALIA.

Final Figures of Conscription.

MELBOURNE, November 22. Final figures of conscription referendum are "Yes" 1085000, "NO" 1146000.

AFRICA.

Occupied Territory.

To be Opened for Trade.

LAHORE, November 22. LONDON, November 21.—Reuter's Cape Town correspondent says that the occupied territory, north of Dar-es-Salaam, will be partially opened to trade on the 1st December.

The Intended Massacre of Entente Residents.

Full Details.

ALLAHABAD, November 22. The "Pioneer's" Cairo correspondent writes giving the following details of the recent affairs in Abyssinia:—In June last all was arranged for a general massacre of the Entente residents by the low class Abyssinians who had been suborned by those agents and by some of the priests and chiefs. The brawl was started by some natives close to the Italian legation. The Italian Minister went to the window to see what was the matter. A shot was fired at him and several more when he got on to the verandah. The legation staff soon cleared the brawlers out and Emperor Yassu personally called next day on the Minister in order to present his apologies. The Minister's assassination was to have been the signal for a pre-arranged massacre of the Entente Residents, but the danger was realised by all concerned. So the incident had no sequel. The Central Empire agents did not, however, admit defeat and obtained more and more hold over the young Emperor. It appears that he went off to Harrar and there married a Moslem girl who gained a tremendous ascendancy over him and persuaded him to replace various high officials by relations of her own. He became despised by the leading Abyssinians who, at length, in disgust at his behaviour, held a meeting at Addis Abeba under the presidency of the Coptic Bishop Matias and decided to depose him and replace him by Princess Zudit, daughter of Menelik with Prince Tafari, son of the famous Ras Makonnen, heir apparent, and in charge of the Government of the country. All in Egypt who know anything of Abyssinian affairs consider the deposition of Emperor Yassu as a diplomatic defeat of the Central Empires and in addition a victory for the Entente seeing Prince Tafari is very popular and has been educated in Coptic schools. At the same time, it is feared, that all the trouble is not yet over in Abyssinia and Ras Mikhal, father of the deposed Emperor, may still make an attempt to regain the throne for his son.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

DELHI.

The 4 per cent. Conversion.

A Notification.

DELHI, November 22. With reference to the paragraph 15 of the four per cent conversion loan notification No. 901-F, dated the 5th June 1916, holders of conversion warrants obtained by application to the conversion loan or by purchase are requested to tender these together with the securities of the 3½ per cent loans which they desire to convert as promptly as possible to the Public Debt office, Calcutta, Bombay, or Madras.

TELEGRAMS.

Public Works Department.

Committee of Enquiry Appointed.

DELHI, November 22. With the approval of the Secretary of State, the Governor-General-in-Council has appointed a Committee under the presidency of Mr. F. G. Sly, Commissioner of the Nagpur division, to inquire into the question of modernising and rendering more economical and efficient the organisation, methods and procedure of the Buildings and Roads, Branch of the Public Works Department, of improving the education in engineering provided in India and of securing, if and wherever this is possible, the substitution of local and private for departmental agency in the execution of civil works. The Committee will consist of the President and four members of whom one will be a retired member of the Public Works Department, one a non-official Indian gentleman, one an official of the Local Government Board in England and one a member of the London County Council, the two last mentioned being nominated by the Secretary of State. It will commence its sittings in Bombay at the beginning of the January next and will, after hearing evidence in that city, visit Madras, Rangoon, Calcutta, Bankipore, Nagpur, Allahabad and Lahore for a similar purpose.

SIMLA.

Associated Hostels of India Company.

SIMLA, November 22. In connection with the newly formed Associated Hostels of India Company which has acquired some of the most important hostels in northern India the General Manager Mr. Pallot contradicts the prevailing rumours that seem to exist to the effect that it is the intention of the company to raise the price for accommodation at the various hostels. The policy of the company will be to improve the accommodation for the public but not to increase the scale of prices which have been charged therefore.

CALCUTTA.

Yellow Fever in Calcutta.

CALCUTTA, November 22. The question of measures to be taken to prevent the introduction of yellow fever into the port of Calcutta through the medium of stegomyia mosquito in consequence of the opening of the Panama Canal has recently been under consideration of the Government. H. E. the Governor has now decided on the recommendation of the sanitary commissioner to convene a conference representing different bodies concerned to consider measures necessary to establish homogenous sanitary control throughout the port or with special reference to the action which should be taken to ensure security of the port from yellow fever. Mr. C. J. Stevenson Moore will be the Chairman, and the Sanitary Commissioner of Bengal, secretary of the conference.

Italian Subjects Need Medical Examination.

CALCUTTA, November 22. The Italian Consul-General in Calcutta notifies that the Italian subjects born in the years 1876 to 1881, both years inclusive, previously declared unfit for military service, must undergo a new Medical Examination. For this purpose they must either report themselves to the Italian Consul-General, 7, Hars Street, between 3 and 4 p.m. (except Saturday and Sunday) or communicate by letter in order to obtain necessary instructions.

BOMBAY.

Bombay War Relief Fund. Grand Auction Sale.

BOMBAY, November 22. H. E. the Governor opened the Grand Auction Sale last evening at the Town Hall in connection with the Patriotic Carnival in aid of the Bombay Presidency War Relief Fund. Commander Leverton, Senior Naval officer, opened the proceedings and Mr. B. Binning started as auctioneer. Over five thousand lots are to be offered at the sale, these being gifts towards the fund not only from Bombay Presidency but from all over India. The donors are Ruling Princes as well as poor and humble folk. A number of Ruling Princes including the Maharaja Scindia of Gwalior and other Indian Chiefs were present. Bidding was great for the first few articles offered. A gold framed water colour painting "Love in the mist" by Blathernick, a gift of H. M. the Queen, fell to Thakore Saheb of Morvi for Rs. 5,000 who also purchased a signed portrait of Lord Hardinge for two thousand. The original oil painting by G. Stripp, the picture of Queen Victoria, reading to fisherman, was secured for the Maharajah of Jodhpur for Rs. 2,600. The sale will be continued for three days.

Lucky Bag Prize Winners.

The first prize motor-car in the Lucky Bag is won by an English nurse and the second prize a baby elephant by a Parsi gentleman.

BOMBAY, November 23.

Her Excellency Lady Willingdon, having been attacked with malarial fever, will not be able to attend any engagement for a few days.

Bombay Technical Institute.

Proposed Transfer.

BOMBAY, November 22. At the High Court Mr. Justice Beaumont has disposed of a suit filed by the Secretary of State for India, in Council, and the trustees of the Victoria Jubilee Technical Institute against the Advocate-General as protector of charities to obtain the court's sanction for the sale of lands and buildings of the Victoria Jubilee Technical Institute situated at Byculla free from any trusts created by deed of gift dated the 1st May, 1899 and deed of trust dated the 1st December, 1890 with a view to apply

TELEGRAMS.

the sale proceeds in the erection of new building proposed to be constructed for the institute at Matunga, where a site has been purchased for that purpose, and for certain other reliefs. In 1912, the trustees of the institute considered it necessary to have a systematic organisation of technical education to convert the institute into a Central Technological Institute for the presidency and remove it from the present site to another more extensive. These views were laid before the Government and eventually adopted. The Advocate-General gave his consent under section 92 of the Civil Procedure Code on condition that there should be no break in the giving of technical education by reason of the renewal. His Lordship passed a decree for the plaintiff's in the terms prayed for and ordered that the cost of parties to come out of the funds of the institute as between attorney and client.

PUNJAB.

The Ferozeshahr Murderer.

Sentence of Death Confirmed.

LAHORE, November 22. In the Punjab Chief Court on Tuesday Mr. Justice Shah Din and Mr. Justice Broadway heard an appeal of one Surjana sentenced to death by Mr. Wetherforce. The appellant was a returned emigrant who took part in the murder of a Sub-Inspector and a Zaildar at Ferozeshahr on the 27th November, 1914 when the villagers turned upon the anarchists and disposed of several of them in the reeds in which they had taken refuge. Surjana was one of those who escaped and he was an absconder from justice until May of this year, when he was arrested and placed upon his trial. Evidence in the case was clear and the Sessions Judge had no hesitation in passing Capital sentence. The sentence was confirmed by Mr. Justice Shah Din and Mr. Justice Broadway who rejected the accused's appeal.

Escaped Political Prisoners.

Rewards for their Arrest.

LAHORE, November 22. On the night of the 25th October 1916, three prisoners namely Dhan Singh, Lalip Singh and Buta who had been convicted of participation in political activities during 1915 escaped from the Jullundur Jail. Lalip Singh has since been arrested, but Buta and Dhan Singh are still at large. A reward of Rs. 500 is now offered for their arrest.

UNITED PROVINCES.

Indian indentured Labour.

ALLAHABAD, November 22. The Hon'ble Dr. Tej Bahadur Sapru, President, United Provinces Congress Committee, has addressed the Local Government, urging the immediate abolition of the system of indentured labour emigration, submitting the views of the United Provinces Congress Committee. The letter says:—My committee is emphatically of opinion that the present system should be immediately put a stop to and if it is necessary to secure the object in view, the Government of India should not hesitate even to place a temporary embargo on emigration altogether. With reference to the second point, viz, the system of emigration to be established hereafter, my committee notices that the Government of India look to Ceylon and Malay Peninsula for a model. The state of things in the Federated Malay States and the Straits Settlements does not seem to be less deplorable than it is in Ceylon. The freedom of contract is equally unreal. Women are equally liable to ill-treatment. Labour laws are, if anything, severer and it appears from private information that their administration is harsher. Under these circumstances, my committee views with greatest alarm any attempt to copy the system which prevails in Ceylon and Malay Peninsula. Its adoption will bring no relief to Indian labourer and will intensify the political bitterness which indentured emigration has given rise to. All that my committee desires me to say is that the report of Mr. Majorbanks and the recommendations of Inter Departmental Committee should be published for general information and discussion before any action is taken upon them.

SOUTH INDIA.

Bandmann's Britain Film in Hyderabad.

HYDERABAD, November 22. Bandmann's great film Britain, prepared under the patronage of H. M. the King was produced yesterday at the Krishna Theatre, Hyderabad, before a large audience including the Resident and the staff. The film is an intensely interesting picture of England's marvellous organized power and resource. The tour of the company includes Bangalore and Madras.

West Coast News.

CALCUTTA, November 22.

In view, says a Trivandrum message, of the heated controversy in some of the local papers, over the supposed impending abolition of the Directorship of Public Instruction, it may be stated on the authority of Mr. L. G. Holson, the Director, that the Durbar has no intention whatever of abolishing the post. The Directorship was created eight years ago when the educational system was reorganised, and it has not become a sinecure merely because a more or less separate branch of vernacular education has been created.

The Maharaja Gaekwar has directed that a representative assembly of people should be formed to receive suggestions on and discuss questions affecting public welfare. The Dewan will preside and the hands of departments will be present to give information and help in discussions. Each District and Divisional Local Board will send one representative. The first meeting of the assembly is fixed for the 3rd January 1917. During each session of the assembly representatives will be treated as State guests.

ఆంధ్ర రాష్ట్రము, గౌరవనీయులు

శాసననిర్మాణసభలో ప్రజాపక్షమున వారికి ప్రత్యామ్నాయముగ వారి కష్టనష్టముల నిష్పక్షపాతబుద్ధితో పాలకుల కెఱింగించు మహాపథకములు మన గౌరవనీయులు.

వీరు జనసామాన్యమును సరియైన మార్గముల నడిపించి వారికి సర్వసౌఖ్యములఁ జేయఁజూచు సమర్థులు. దేశమునకు వాటిల్ల బోవు నాపదల మున్ముందుగఁ గ్రహించి యాయా యిక్కట్లల నుండి ప్రజలఁ దప్పించఁజూచు రాజ్యతంత్రనిపుణులు. వీరి విధు లతిపవిత్రములు. వీరివాక్యము లవశ్య సమ సరణీయులు.

వీరు అసమానప్రజ్ఞావీరుల రయ్యు సప్రవృద్ధులు తెలిసి యో, తెలియకయో గొప్పపాఠశాలలులఁ బనుచుందురు. కొన్ని సమయములందు, వీ రే ప్రజలపక్షమున శాసనసభల నలంకరింతురో, ఆప్రజల యభిప్రాయములకే విరుద్ధముగఁ బ్రవర్తించుచుండుట యప్రవృద్ధులు సంభవించుచుండును. తరుచుగ వీరి యభిప్రాయములు ప్రజాభిప్రాయములే యైయున్న ను, కొన్ని సందర్భసమయములందు అజ్ఞు భాగ్యమో కాని దేశమునంతటిని ధిక్కరించుచు వీరు తాము పట్టిన కుండేటికి మూడే కాళ్లని గంభీరవాక్కుల బల్కుచుండుట మనకు వింతకాదుగదా!

ఇందులకు ప్రస్తుతకాలమున ప్రతియొక్కఁడుని హృదయ ము నత్యంతముగ నాకర్షించుచు, నాంధ్ర లోకము నుట్టూత లూచుచు, నడుగు పెట్టినవోట నెల్ల నజేయంబగు విజయ ధ్వజము నెత్తుచున్న ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమ మే తార్కాణము. పవిత్రమైన యానుహాద్యమును పాపము మన గౌరవనీయుల పాలిటికి కంఠపాశమై తగుల్కొనినది. గౌరవనీయులైన వారును, తత్పదవిని కాంక్షించి విఫలమనోరథులయిన వారును అందఱొక్కమట్టిగ నీయనగళ ప్రవాహమున కడ్డమై నిలువ బ్రయత్నించుచున్నారు. ఇందువైద్యమును జాలనివారు లేక పోలేదు. కొందరు ద్వంద్వార్థప్రశంసలతో కాలముఁ గడపు చున్నారు. కొందరు తాము నేర్చిన యుక్తులనెల్లఁ బ్రయోగించుచు నిజాభిప్రాయమును వెల్లెబ్బచుక తప్పించుకొని వైట బడుచున్నారు. వేరొక కొందరు సభావేదికల నెక్కి యెదిరింపఁబూని తమ వైద్యము నిర్దయతో తమ్ము విడనాడ వాదబలములేమిచే తమకే యగ్రముకాని యేవో కొన్ని చిలుక పలుకులు పలికి హాస్యాస్పదమై ప్రజల కరతాళధ్వజలతో వేదికల దిగుచున్నారు. ఇంకొందరు యుక్తిమంతులు ఎన్నికలకునుండు తలలూచి గౌరవనీయు బిరుదాంకితు లగుటతోడనే వైరముబూని ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రశంసను విచ్చలవిడిగ ఖండించుచున్నారు. విద్యావంతులగు మన యాంధ్రనాయకుల నిట్టివింతవర్తలకు ముఁకొల్పు మహా తాగ్ధరిణ మెదియోకదా!

ఏదియెట్లున్నను ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రశంస మన గౌరవనీయులను వెక్కిరింపజేయుచున్నది. సమీపమాత్రము నిర్మలము. వారిచందము అడకతైరలోని పోకపగిది పరిణ మించినది. తెలుగువారి మన్ననఁ బడయునలమునన్న సరవ వారికిఁ గోపము. అగల యనుగ్రహము సంపాదించ వలచిన తెలుగువారి కాగ్రహము. అరణుల స్వాధీనపరులని నిందమోపు చురు. సోదరులగునాంధ్రులు కృతఃస్మృతులని తూలనాడుదురు. ఒకప్రక్కనూయి వేరొకప్రక్క గోయి.

ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమము వీరి నింతటితో వదలివది కాదు. తనకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించినవారిని పదభ్రష్టులఁ జేయుచు న్నుడి. తనకుఁ జేయుతనోసగునారిని వారి స్థానముల నాసీనులఁ జేయుచున్నది. ఇప్పటికే గౌరవనీయులలో నెంద రో యామెకు శరణుజొచ్చి యామె విజయవైద్యముల నలు దిశలకు నడిపించుచున్నారు. దేశము దుశ్శాసన మినుపడించి నది. స్వతంత్రత హెచ్చినది. స్వాధీనపరాయణులగు నాయకులయంద దాదరము తరుగజొచ్చినది. ఆంధ్రోద్యమ పతా కము దిగ్విజయము గాంచుచు నూతనశోభతో వెలుంగు చున్నది. అసర్గళమును, అప్రతిహతమునగు ప్రజాభిప్రాయము నాప నెవ్వరు సాహసించగలరు? సాహసించినను ఎంతకాల ముపియండగలరు? కావున ధీశాలులగు నోగౌరవనీయులారా! ఇక నైన మీవాదముల చాలింపుడు. మీ పట్టినపట్టును వీడి స్వాధీనత్యాగమును జూపుడు. ఆంధ్రోద్యమపక్ష మవలంబించి ప్రజల సమ్మత కృతజ్ఞతలకు పాత్రులు గండు."

నెల్లూరు పొరుడు.

ధర్మగీతము.

గీ॥ ధర్మతత్త్వమునకుకీడు దలపడెదనకు!

ధర్మముజయించునమాట ధన్యమతము ధర్మహీనుడుచెడు మాడుతావులందు ధర్మముదలంప కర్తవ్య మగ్గుచును. ఆర్యహితముగు ధర్మ మనాదికృతము కార్య, గుణకాల, సంగ్రహ భార్యలందు పూజ్యనీయులు వారి కపూర్వప్రకృత ధర్మకర్మనిర్ణయ విధాన మగును. కరతలామలకంబు జగత్సృష్టి

వారి కనుభవవేద్యంబు వాఁచుడివె

అజ్ఞ సర్వజ్ఞ సమ్మోద మగునువారె దేశమతే నేనుకరులు విధిప్రకారత

లగ్య సందిగ్ధ సంహతు, లప్రమేయు,

లాదిమరహస్య సంవేద్య, లానుహాత్ము

లగ్యమత సారసంగ్రహు, లట్టివారి

ననుసరించి, ప్రబోధంబు, లనువదించి,

మించి, వర్తించి, సంహేమ, మినుమడించి,

క్రియలకు గడంగ సంస్థి, కేలనాడు,

హైందవస్థలి కల్పిన, హైన్యగతికి

మానసంబున భేదంబు మానకున్న

నిరతమును బాష్పజాలంబు నింపకున్న

కార్యసంస్థానముల కట్టుగట్టుకున్న

పల్లెలను పత్తెంబుల, బల్కలకున్న

హైన్యజాతుల మన్నింప, నరయకున్న

బాల్య వైవాహికంబుల, బాపకున్న

నెలతలకు, మాఘులకు, విదై నేర్పకున్న

అగ్య దేశీయులందు, మాటాడరాదు,

అగ్య దేశీయులకు బోయి యజనరాదు,

అచ్యుతపాటి యని యెందు నరయరాదు,

అగ్య మేదియు గోరంగ నడమ రాదు

అదను జేకొని కార్యంబు, నెద దలంచి

యుక్తి యుక్తంబుగా, సమయోచితముగ,

కష్టనిష్ఠురములకోర్చి, కాశలంబు

వైద్యమును స్వత్యమును లోన దలచి తాల్చి

పొందుడి సౌఖ్యమిహపర పూర్తికొఱకు

కలుగునో లేవో యను శంకగనల వలదు

వచ్చునో రావో యనుభ్రువ వడకవలదు

వలదు, వేరొండు యోజన వలదు, వలదు

మెల్ల మెల్లన దేశంబు మేలుకొనియె

చేతనున్నట్టి కార్యంబు సేయుమనియె

ధర్మసంస్థాపనా యత్త తత్త్వవృత్తి

పరుడు నిజతేజమును దేశభావ కళల

ప్రతిఫలింపంగ జేయుచు భిన్నభిన్న

నగ్య ప్యాతంత్రగీత మనారతంబు

పాడుచున్నాడు వినుడయ్య, పాడుడయ్య,

పాడవాడగ రాగమై పరిభజిల్లు

రాగ మనురాగమై శ్రుతిరక్తిగట్టు,

రక్తి, పరవశమబ్బును, శక్తినిచ్చు

శక్తి సంస్థినిచ్చు, విచారమేలే

ధర్మమిది, పరుగోరిక మర్మమిది,

అర్థియాతమ, మనకింక నడ్డులేదు,

సుంశయ మడంచి, నిశ్చయ జరుగుడింక,

శుభము లొనగూడు, హైందవకోభ హెచ్చు.

శిర్గానందా.

ఒకమరణము:—ఈనెల 14 వ తేది ప్రాతఃకాలమున కలరాసంఘట ప్రధాన వైద్యులుగా నున్న సేబ్యాగుగారు స్వగృహ లైసందులకు చింతిల్లుచున్నా మనియు వారిచ్చట నుండిన కొద్దికోజులలోనే జనుల మనస్సుల నాకర్షించిరిని యు అనంతరపురమునుండి ఒకవిలేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

ప్రహ్వనిలయపు వాణ్నికోత్సవము:—తెనాలిశాసనా కా కూచిపూడి గ్రామములోని ప్రహ్వనిలయముయొక్క ప్రధాన వాణ్నికోత్సవము ఈనెల 19 తేది 2 గంటలనుండి శ్రీమాక వింజమూరి భావనాచార్యులగారి యాధిపత్యము క్రింద జరుప నిశ్చయింపబడినది. బ్ర.శ్రీ. బలిశేషల్లి లక్ష్మీకాంత కవిగారు, సత్తెనపల్లి హనుమంతరావుగారు, బలభద్రుని కోట య్యగారును ఉపన్యాసకులుగా నుండుట కంగీకరించిరి. అట్లే కార్యక్రమ పట్టికలు ప్రకటింపబడియెను. నియమిత సమయ

మునకు గ్రామస్థులును, అన్యగ్రామస్థులు నుత్సాహముతో సభ నలంకరించిరి. అగ్రాసనాధిపతిగారును విచ్చేసియుండిరి. కాని ఉపన్యాసకులు మాత్రము దయచేసి యుండలేదు. 6 గంటలయినది కాని అప్పటికిని వచ్చియుండలేదు. వారు వచ్చుటకు ఆటంకము లున్నయెడల తెలియపఱచిన బాగుండెడిది. వారురారని నిరాశచే సభ ప్రారంభింపబడి మ. రా. శ్రీ అక్కి-నెద్ద-రామకోటిశాస్త్రిగారు మొదలయిన ఉపన్యాసకులచే సభ జయప్రథముగా జరుపగలిగిరి. అని విలేఖకుడు వ్రాయుచున్నాడు.

హిందూయువజన సంఘము, ఏలూరు:—ప్రస్తుతము ఈసంఘ సభ్యులైన శ్రీరాజా మంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు గారు, మోతేనారాయణరావు జమిందారుగారు, తమ్మనమాణి క్యంగారు, రామా అండుకోవారు, గొల్ల రావు బహదూర్ మోచర్ల రామచంద్రరావు వంతులుగారు, కూగ్యావెంకటరెడ్డి నాయుడుగారు, వర్తకులలో గొప్పవారు దేశభక్తులును, ఈ సంఘమునకు భవనమును నిర్మించి సంఘమును వృద్ధి చేయుటకు సిద్ధముగా నున్నారు. ఇప్పుడు గ్రంథాలయమునకు రెండువేలు గ్రంథములు వైగానున్నవి. 70 నుండి సభ్యులతో విరాజిల్లుచున్నది. ప్రస్తుతమున్న అద్దెయిల్లు చాలదు. శాశ్వత భవనము ఏర్పాటు అయ్యేవరకు ప్రక్క నున్నటుంటి నెద్దహాల్లోకి మార్చడముకు ఏర్పాటు జరుగుచున్నది. ప్రస్తుతమందు సంఘభవనము 6000 రూపాయలకు తక్కువ లేకుండా కట్టించవలెనని సభ్యులయొక్క ప్రయత్నములు. రూ 400 నేను వెనుకను మేము భవనమునకు పెట్టిన రూ 400 ఇప్పుట కంగీకరించితిని. ఇచ్చిరంహాత్రముచేత నామేరు భవనమునకు నెట్టుమని అడుగుట భాగ్యముకాదు అనిన్నీ భవన నిర్మాణమప్పుడు సభ్యులందరుతోనూ నేను కూడా కార్య నిర్వాహక సభ్యులతోపాటు నాశక్తి కొలది భవనహాయము చేయుటయును సిద్ధముగ నున్నానని రెండుమాసముల క్రిందట కార్యనిర్వాహక సభలో చెప్పియున్నాను. ఈభవనకార్యమునకు శ్రీరాజా భుజంగరావు బహదూరుగారు గాని విన్నవ చేట అండు గుంటేపల్లి జమిందార్లు అగు మోతే వారుకులం బములోనివారుగాని పూర్వ సహాయముచేసి శాశ్వతశక్తి బొందుదురు అని నమ్ముచున్నాను; అని ఆత్యం సుద్ధాంతావుగారు వ్రాయుచున్నారు.

టోజానా.

593

పురాతన విజ్ఞానము.

అనేక శతాబ్దముల నుండియును వివేకులచే జెప్పబడిన నూత్రములు, లోక హితాగ్రము వారి శిష్యులచే భద్రపరచ బడి యున్నవి. అట్టి జ్ఞానతత్త్వములలో ముఖ్యమయినది “మనోహరమయిన వస్తువు నిరంతరం దామకము” అననది. ఏవిధమగు, అంగమయినను ఇంద్రియముల నాకర్షించుటయే గాక, దానితో చాటు అనిర్యాద్యమయిన ఆనందమును తెచ్చును ఆశ్చర్యకరమగు దిశామఖము, గొప్పశిల్పిపని, మనోహరమగు సుందరి ఇత్యాదులు అందమున కాకకములు. చరాచరము లన్నిటిలో శరీరముయొక్క ఆందమును బోలి ఆకర్షించునది వేరొకటి లేదు. సమృద్ధమైన శోభములు గల నిండిన నారీయఖి పద్మమునకు సాటియే లేదు. అందము నభివృద్ధి పరచుట ఎల్లపుడును సాధ్యమే. ఒకశ్రీశోభము నిదివరకే సమృద్ధమైనవైనను సరియగు ఉపచారము వలన లింకను అభివృద్ధి జేసింప వచ్చును. నవీకరకృతి శాస్త్రోధాన, శోభాభివృద్ధికి గల యాటంకములను తొలగించినది.

అట్టిశాస్త్ర పరిశోధనలలో అందమునకును బంధించినది. టోజానా. ఇందు రాలిపోవున్న వెండ్రుకల కుదుళ్ల యందలి క్రిములను చంపి వాటి వెంపునకు కలయు నట్టియు, అది లేకున్న నవి క్షీణించునట్టియు పదార్థమును సమకూర్చును.

టోజానా యీ పనులనన్నిటిని చేయునటుయే గాక దీని నాడినవారు ప్రపంచమునందలి సుందరీమణులలో సొంద రాగ్రగణ్యులుగ, పరిగణింపబడు చున్నారు.

“టోజానాలో” కొవ్వుకలియదు.

కెమిస్టు నడుగవచ్చును. ఇది రెండు విధములుగ నుండ బడును. ఒకటి పురుషులకు, వేరొకటి స్త్రీలకు. మొదటిది అంటుకొని యుండుఁట్లుగనూడ ముండును. మీ రెండుంట దుకాణములో నడిగినను ఇత్యురు. లేదా సోల్ ఏకాబ్దు మట్టి అండు కో లిమిటెడ్ 1: కేకండులైను వీచ్ పోస్టు వాక్సు 225 ముద్రాను అని వ్రాసిన తెప్పించియైనను ఇత్యురు. ఖరీదు 5 టోనులు సీసా చల్లుకు నేనానితో సహా 1-12-0 ,, 10 ,, 2-12-0

జె. మట్టె అండ్ కో. లిమిటెడ్.

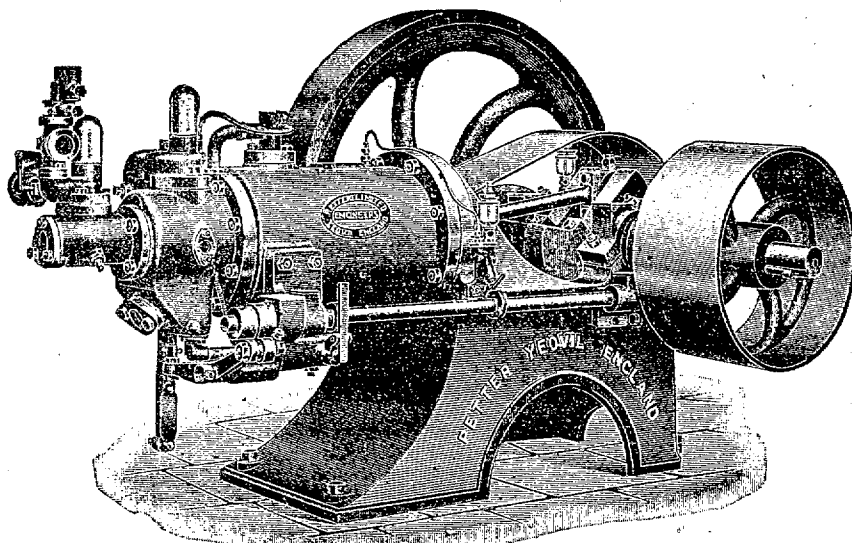
(పోస్టు వాక్సు. 225) 19. నెంకండు లైన్ వీచ్. మద్రాసు.

ఇండియా కంఠసు సోల్ ఏజంట్సు.

పెట్రో వేటెంటు ఆయిల్ ఇంజనులు.

237

గులభముగు యంత్రములును - చక్కని పనితీర్పును - మూలనిర్మాణమును, నిరాటంకము ముచ్చటైన నడకయు ఈ యంత్రములకు గొప్ప ప్రత్యేకతలు దొరికినవి. అన్ని పరిమాణములలో యంత్రములను అపరిమితమయిన (Crud చమురుతోనైనను, మంచి చమురుతోనైనను, నిలువయున్న నూనెతోనైనను, చక్కగా నడుపవచ్చును.

పెట్రో ఇంజనుల ప్రత్యేక ఉపయోగములు.

1. తనంతటనే తేంపులేనిదే రగుల్కొలుపగల గొట్టము గలదు. ప్రారంభించబడిన నై తేంపు అవసరములేదు.
2. తగులబడిపోతుండనందు రగుల్కొలుపగలగొట్టములు ఇతర యంత్రముల యందు కొన్ని వారములలో చెడి పోవును. ఇటు కొన్ని వత్సరములకు చెడిపోవును.
3. ప్రేలుడు ఒత్తిడిని కల్గించుటచే, యంత్రము స్వాధీనమున నుండును. 4. కట్టెగులబడుట మిక్కిలి తక్కువ నడుపుటకు కావలసినంతకంటె నెక్కుడుచమురు వృధాగా కాలదు. 5. త్వరలో నడపింపవచ్చును. ఏ పరిమాణపుదానినైన రినిమిషములలో నడుపవచ్చును. 6. బలకరములయిన పనిచేయుభాగములను కొన్నిటిని ఎక్కువగా జతపరచి, స్థూలముగా నిర్మింపబడిన దగుటచే ఎక్కువకాలము పనిచేయును. 7. కీటకు ఇంజనులు విరామము లేకుండ పనిచేయుటకు తగినవి. 8. పనిచేయు భాగములు బహు కొద్దియగుటచేత నిర్మాణమతిసువు. 9. ముఖ్యముగ పనిచేయుభాగమునకు లేక చక్రమునకు అపాయము సంభవించినప్పుడు నూనె సప్లయ తనంతట ఆగిపోవును. అందువలన యంత్రము నిలుచును. కావున సురక్షితముగ నుండును. అనేక పరిమాణములలో స్థానములో నున్నవి. వెలలకుగాని, ఇతర విషయములకుగాని దయచేసి మాకు వ్రాసికొనుడు.

బెన్టు అందు కంపెనీ, లిమిటెడ్, ఇంజనీయరింగు డిపార్టుమెంటు, మదరాసు.

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాల్వేయుమును పొందుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలగజేసి శరీరసౌఖ్యమును దృఢపరచును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించును, ఈ పుస్తకము ఇనాముగా నిలువబడును. పోస్టు చార్జియు మేమే భరించుచున్నాము. వెంటనే వ్రాయును.

219 వైద్యశాస్త్ర మునిశంకర్ గోవిందజీ, ఆలంకరిగూ టౌవణాలయం 156, బ్రాడవీ, మదరాసు.

కలియుగ కల్పవృక్షము. 133

కృతయుగమందు కల్పవృక్షము నునుపగలకొరికలను వెరవేర్చుచున్నట్లు ఈకలియుగమందు మానవజాతి యొక్క ఈర్ష్యాదలనుతీర్చి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యంబుల నిచ్చునది మన వైద్యవిద్యకుపుస్తకముకొరకవారికి

ఉచితముగా పంపబడును

రాజశైవ్య నారాయణజీ శేకవతీ, ఆయుర్వేదవేదయ టౌవణాలయము, 20 చీనాబజారుకోడ్, మద్రాసు.

బావాడీతులకు వరము: ఐనాడి సహితమైన డా॥ పి. డి. సావంతుని వనోపధిసారసరిల్లా

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువలన నియమించబడిన కేరీటుమంటి మంగు. కుగుపులను, చచ్చలను గ.డమాలను పుండ్లను, ప్రాంతిసోపలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్యకొరములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన కక్షకు ప్రకారిని (28)

కావడిసాగ్గపల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యరచ్చినను అన్ని విధములైన బోవములను సాగొట్టును. శక్తివంతమైనది సాదరసహాయమును, నులబడ్డమును కాకెసంబంధమును బోవలను పోగొట్టి కక్షమును కుభ్రపరుచును. శరీరారోగ్యమును గలగజేయును. 16 రోజులవర కుండుటకు 4 టేబుల్ బుడ్డిలలో అమ్మబడును.

ప్రాప్తియరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి

Proprietor P D SAVANT. Fanaswadi No 144 No 2 BOMBAY.

వికభాషావిప్రళంస	శారదాంబ
ఇది తెన్నెలకంటి అన్నాగారు విరచితము.	ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము.
వెల 0-4-0 పోస్టేజీ అధికము.	సంఘమురాచారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు జూపబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీవేణు.
ఆంధ్రపత్రిక వెన్, 6, తంబు శెట్టిపిడి, మద్రాసు.	ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు.

అత్యుత్తమ ఆయుర్వేద 582

మూలరోగాంతక గిన్నె

ఈ గిన్నె యందు మంచి మజ్జిగ వేసి రెండు నిమిషములు పుండనిచ్చి 10 దినములు ప్రాతఃకాలం నందు పుచ్చాకొనిన సమస్తవిధ మూలరోగములు నివారణ యగును. ఇది గాక అజీర్ణము, శీతబేధి, మలబద్ధకము ఇత్యాది.

రోగముల తప్పుక పోగొట్టును. ఇందుకు పథ్యములేదు. ఇందు రసాది ధాతువర్గము చేరలేదు. పరిశుద్ధముగు మూలకలచే తయారుచేయబడినది. వెల 5.0.0, తపాలాఖర్చు ప్రత్యేకము.

యోగ్యతాపత్రములు

1. సోని బాలకృష్ణ ట్రాకర్ (బాంకర్) పికానిన్ 7 సం॥ముల మూలము, 2. మెసర్సు హావమాన్ గాను మేతా గారు, వత్సలాపిడి, ముల్కాపాళూరు, కలకత్తా, 10 సం॥ముల మూలము, 3. పనిలాల్ జీ (శ్రీమాలి గారు, సోకారుపేట, మదరాసు, 11 సం॥ముల మూలము, 4. మిస్టరు కె. పి కృష్ణ వివాన్ గారు, వారిపర్లు, సాలపురము, 5. గోపలదాసుగారు (గుజరాత్) హైదరాబాదు (డక్కన్) 10॥ సం॥ముల మూలము, 6. మె॥ ఆయుగ శెట్టిగారు, 55, తిరుపత్రియూరు, పెద్దశాల, మదరాసు. 4 సం॥ముల మూలము. గుణమిచ్చెనని వ్రాసియున్నారు. ఇదిగాక అనేకులను యీ రోగమునుండి విముక్తి చేసివారము.

మెదలిస్సు

ఆయుర్వేదభూషణ పండిట్ ఎల్.ఎన్. శర్మగారు, యె. యం. యె. సి.

బాలకృష్ణ టౌవణాలయం. 177, వై.నా.బారు, మదరాసు.

ఆంధ్రసర్వకళాశాల - విద్యావృత్తి.

ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము

7 తంబు శెట్టి పిడి, మదరాసు

STAMP RUBBER STAMPS P.N. SIMHAM & CO. MADRAS

రబ్బరుస్టాంపులు

ఇత్తలిలక్కునలులు	1
కక్షకు	తులం 30
గోపాల్ జనం	6
వచ్చకయ్యారం	2
కుంకుమపువ్వు	1.4
నాలుకయింగువ	1
సుగంధవక్రపాడి రబ్బరు	1
పిమ్మడి పిమ్మడి అంతు క్రిస్	
కాదియప్పవాయుచివీడి నుగ్రామ	

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యేషధములు.

రు.అ.	రు.అ.	రు.అ.
దంతచూర్ణము పండ్లతోనుటకు ... 0.2	తామర తైలము; తామర, తీటుకు ... 0.4	మోహిని తైలము వెండ్రుకలు పెరుగుటకు ... 0.12
చిక్కసాయము మాత్రము అజీర్ణమునకు ... 1.4	కుంభుకు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0.4	సోమహరి వెండ్రుకలు డిండుటకు ... 0.8
దంతశాలహరి పండ్లతోనుటకు ... 0.8	సురత్తిచావకము సీసా 1-కి ... 1.0	ఉబ్బసమునకు మందు సీసా 1-కి ... 1.0
వజ్రగుణికుల ధాతువృద్ధికి ... 1.0	కఫహరి శీతగట్టు దగ్గులకు ... 1.4	కస్తూరమౌక్తిలు పెద్దవి, చుంచవి 50-కి ... 0.10
జ్వరహరి జ్వరములకు సీసా 1-కి ... 0.12	కఫహరిచూర్ణము. దగ్గు, ఉబ్బసములకుడబ్బి 1-కి 0.8	సుఖభోగి మాత్రలు ... 1.0
మూలకంకు తైలము డబ్బి 1-కి ... 0.12	వాయువుపోట్లకు మందు ... 1.0	సుఖభోగి తైలము పుండ్లకు ... 1.0
తేలవందు తేలకాలుకు సీసా 1-కి ... 0.8	సుందరితైలము, ముఖకాంతికి ... 0.8	విరేచనములకు మాత్రలు డబ్బి 1-కి ... 0.8
తేలవందు కంటివ్యాధులకు ... 0.4	పగుళ్లకు తైలము శీతపగుళ్లకు ... 0.6	గ్రహణి మాత్రము డబ్బి 1-కి ... 0.8
కలహమాద్రుల వాంతిభేదాలకు ... 0.6	కర్ణశాలహరి చెవిపోటుకు ... 0.6	శిరోవేదన మాత్రలు శిలినోవ్వలకు ... 0.12
గట్టిక తైలము గట్టికడలకు డబ్బి 1-కి ... 0.3	జాలాబి మాత్రలు మలబద్ధమునకు ... 0.8	కాలినపుండ్లకు నూనె సీసా 1-కి ... 0.8
వాముకర్మము సీసా 1-కి ... 0.6	జంతు వాతహరి ఎముకలకు ... 0.8	శీగరు ద్రావకము సీసా 1-కి ... 1.0
తేలవ మందు సీసా 1-కి ... 0.4	కుసుమారీ మాత్రలు, కుసుమపాద్యాలకు ... 1.0	తాంబూలమాత్రము, సువాసనగానుండు 50-కి 0.8

పోస్టు ఖర్చులు వేణు.

అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు అందు బొంబాయి.